

KURDISTAN PRESS

ROJNAMA HEFTEYÎ • HAFTALIK GAZETE

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

5 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

İRAN KURDISTAN DEMOKRAT PARTİSİ LİDERİ A. KASIM—LO

“Kürt hareketi bağımsız bir faktör olmalıdır!”

• “Stratejik hedefimiz İran’a demokrasi, Kurdistan’a otonomidir. Bağımsızlık isteyen gruplar da var elbette. Bağımsızlık demek, dört devletin sınırlarını değiştirmek demektir. Hem de nerede? Ortadoğu’da! Biz realist bir partiyiz. Otonomi istiyoruz.”

• “Savaş öncesi, İran ile Türkiye’nin ticaret hacmi, 200 bin dolardı. Savaşın bittiği şu an, bu oran 3 milyar dolara ulaşmış bulunuyor!”

İran KDP lideri Kasım-Lo ile, redaksiyon sekreteri Çetin Çeko arkadaşımızın söyleşisi, orta sayfalarda.

SAYFA 6-7

Çi bi Kurdistanana Ezirbêcanê hat!

- Ji bilî kêmasî û nexweşiyên civakî û aborî li Yekîtiya Sovyetistanê kêmasî û nexweşiya pirsarî netewî jî derket ser rûyê avê.
- Ev nexweşiya dawî bi kurtî û dijwarî li ser Nagornê - Kerebaxê di navbera Ezirbêcanê û Ermenistanê de belav bû.
- Ji metriyalên ku hene, tê xwiyakirin ku herêma Kurdistan di nav sînorê Ezirbêcanê de, ne bi rehetî hate avekirin.

RÜPEL 10

DIYARBEKİR • METRİS • ANTEP

protestolar!

Hapisanelerdeki Kurdistanlı devrimciler Irak’ın jenosid eylemini çeşitli biçimlerde protesto ettiler.

SAYFA 4

SSCB’DE KÜRTLER

Azerbeycan’da beyaz jenosid!

• Ermenistan Cumhuriyeti’nde yaşayan Kürtler, SSCB yetkililerine gönderdikleri bir açık mektupta, Azerbeycan’da, Kürtlere karşı beyaz jenosid olarak adlandırdıkları bir asimilasyon ve inkar politikasının yürürlükte olduğunu belirttiler.

• Kürtler, Azeri hükümeti ile TC hükümetlerinin politikalarının benzerliğine işaret ederek, Kürtlerin, Ermenistan Cumhuriyeti’ne katılmaları için yetkililerin dikkatini çektiler.

“Yezidi Kürtler, Ermeni kardeşlerini haklı davalarında destekliyorlar”

SAYFA 5

LI SWED

ŞERM E!

RÜPEL 3

Sten Andersson
Li Koma Miletta
Peyivî

RÜPEL 10

Kulmek nav çavê
şovena ket!

RÜPEL 10

Şêx û
mişayixên
Swêd

RÜPEL 10

Kamplarda devlet terörü

Referandumun bitmesi ve dünyanın dikkatinin başka olaylara çekilmesinin ardından TC'nin çirkin yüzü de ortaya çıkmaya başladı.

Saddam diktasının kimyasal silahlarla sürdürdüğü jenosid eylemlerinden kaçarak Türkiye'ye sığınan Kürt aileler açlık, bulaşıcı hastalıklar ve soğukla başbaşa bırakılmış durumda. Kamplarda, saatlerce bir tabak yemek için kuyruklarda bekleyen yaşlılar, kucaklarında süt bebeleri olan analar, soğuktan donma tehlikesi geçirmekteler.

Geçici olmak kaydıyla 5 ana toplama merkezinde tutulan aileler, beslenme ve barınma sorunları yanında, hiçbir tıbbi tedbirin alınmadığı bu kamplarda yaşamak zorunda bırakılmış durumdadır. Kamplara kurulan derme-çatma revirlerin önünde yüzlerce aile saatlerce kuyruklarda beklemek zorunda. Bulaşıcı hastalıklara yakalananlar ise gizlice hastanelere yatırılmaktadırlar.

Başlangıçta, TC yetkilileri tarafından ciddiye alınmayan bulaşıcı hastalıklar, bu gün artık tüm kamp sakinlerini tehdit eder duruma gel-

di. Sarılık, dizanteri, tifo gibi hastalıklar kamplardaki aileleri kırıp geçiriyor. Ölenlerin arasında ise, kaçınılmaz olarak çocuklar birinci sırayı alıyor. Çaresizlik içinde bocalayan aileler, Türk hükümetine, kendilerine sığınma hakkı verdiği için minnettar olduklarını belirtiyorlar, ama, basına ve kamp yetkililerine de içinde buldukları durumun kısa

sürede bütün sığınmacıları yok edecek kadar tehlikeli boyutlara ulaştığını aktarmaktan çekinmiyorlar.

Bir peşmerge ailesi içinde buldukları durumu şöyle açıklıyor: "Yeterli gıda maddesi alamıyoruz. Gıda maddesini bir tarafa bırakalım, karnımızı doyuracak bir şeyler bulduğumuz zaman, bayram ediyoruz. Çadırlar, ailelere yetmiyor.

Battaniye yok. Geceleri donma tehlikesi ile yüz yüzeyiz. Temizlik ihtiyaçlarımızı gidermek mümkün değil. Bu nedenle de bulaşıcı hastalıklar hızla artıyor.

Türk devletinin bize sığınma hakkı vermesi, yüzde yüz bir ölümden kurtulmamız demektir. Bunu biliyoruz. Ama, bu gün, bize yapılan yardımların son derece yetersiz olduğunu da belirt-

mek istiyoruz. Dünyanın diğer ezilen halklara yaptığı yardım, niçin bize yapılmamaktadır? Bunu anlamakta güçlük çekiyoruz."

Suüstü ve Sirtüstü kamplarında çocuk ölümleri!

Kamp sakinleri Yüksekova kamplarında 20 çocuğun öldüğünü açıkladılar. Yüksekova ilçesine bağlı Suüstü

ve Sirtüstü kamplarında her gün 2-3 çocuk ölüyor. Ölüm nedeni, beslenme yetersizliği, çadır ve battaniye eksikliği, soğuk ve bulaşıcı hastalıklar.

Yaklaşık 22 bin kişinin üstüste yerleştirildiği bu kamp sakinleri, başka ülkelere gitmek için TC yetkililerine başvurmuş durumdadır.

Gençlere baskı

Kamplara sızan BAAS ajanları ve MİT görevlileri, kamplarda huzursuzluk yaratmaya devam ediyorlar. Bir süre önce Mardin'in Silopi, ve Hakkari'nin Yüksekova ilçelerindeki kamplarda meydana gelen olaylardan ötürü, gözaltına alınanlar çıkarıldıkları ilk mahkemede kendilerine işkence yapıldığını belirttiler.

Mülteciler, içlerine sızan BAAS ajanlarının, TC yetkililerine sürekli olarak yanlış bilgiler aktardıklarını da belirttiler. Ayrıca, bu ajanların mimledikleri kimseleri PKK'lı olarak ihbar ettiklerini ve TC yetkililerinin de bu insanları tutukladıklarını açıkladılar.

Kamplarda çıkan olayların da bizzat BAAS ajanları tarafından düzenlendiğini

Gerçekten ve inanarak!

Türkiye'den parazitli sesler geliyor. Avrupa'da da parazitli sesler çoğalmaya başladı. Değerleri kötürümleşen insanların sesleridir bunlar. İnançlarını kemiren, tüketen insanların sesleridir.

Yüksek sesle konuşma cesareti, "köpeksiz köyde değneksiz dolaşma" rahatlığından geliyor elbette. Bir de, dünya düzeyinde yürürlükte olan genel teorik çöküşün yarattığı hava boşluğundan...

Kimileri Türk burjuvazisine, kimileri empreyalist burjuvaziye akıl vermeye pek hevesli. Kimileri de sık sık Kürt halkı adına plan program yapma, stratejiler çizme krizi içinde.

Tek gıdasını burjuva basınından alan yıldırgan aydınların, halkların kaderlerini belirleyecek politiklardan söz ederken, kendi kendilerine konuştuklarını kabul etmek gerekir. Doğaldır da. Ama, bu kendi kendine konuşmayı pek seven yıldırgan aydınların patavatsız önermelerinin taşıyıcılığını yapanlara ne demeli?

Türkiye pratiğinde marksist sol ideoloji yapamıyor. Gerici bir inatla "bolşevizmin antika arşivlerini" karıştırmaktan hoşlanıyor. Günümüzü açıklamayan, günümüze hiç bir şey söylemeyen tarihin dışına düşmüş, hayat tarafından tezip edilmiş tezler, donuk, ölü formüller marksist solun başlıca malzemesi durumunda. İdeoloji yapamayan marksist sol, politika da üretmiyor.

Türkiye'de siyasi iktidarın devrimci fethi için döğüşen marksist sol alternatif görünmüyor. Marksist sol'un siyasi iktidar mücadelesinde görünmemesi büyük bir eksiklik. Bunu, hayatın her alanında görmek mümkün. Türkiye'de bir de Kürt marksistlerinin sesi soluğu çıkmıyor. Bir dönem Türkiye'de politik, ideolojik mücadelenin gündemini belirleyecek ölçüde coşkulu bir mücadeleyi omuzlayıp götüren Kürt marksistlerinin sesi, bu gün duyulmuyor.

Kürt marksistlerinin Türkiye'nin politik mücadele alanında görünmemeleri ikinci büyük eksiklik. Bu eksikliği de gene hayatın her alanında görmek mümkün. Belkide bu yüzden olsa gerek, bu gün Türkiye'den parazitli sesler bir hayli çoğalmış olarak geliyor. O kadar ki, Kürt halkına kendi ülkesinde özgür, demokratik bir toplum kurma HAKKI (!) bile tanınmak istenmemekte!

Unutulmamalı. Demokrasi hakların savunulması demektir. Hakların hayata nasıl geçeceği ile ilgili yargılar üretme, hakları kullanılmayacak duruma sokma düzeni değil.

İnsanlık, önüne çözümleyeceği sorunları koyar. Doğrudur. Ve çoğu zaman da sorunlar kendilerini çözümlenmek üzere insanlığın önüne koyarlar. Eğer, binlerce peşmerge Kürdistan dağlarına dişleriyle, tırnaklarıyla yapışmasalar, eğer binlerce militan zindanları bağımsızlık ve özgürlük türküleriyle doldurmasa, eğer bir halk yüzbinlerle sınırları vurup geçmese, kimse Kürt halkının sorununu paşa gönlü istediği için tartışma alanına getirmez. Ve gene unutulmamalı ki, bir halkın aydınları, en azından o halkın sıradan insanların siyasal ve toplumsal taleplerini o halk kadar doğru ve açıkça ortaya koyacak kadar cesur olmalıdırlar. Gerçekten ve inanarak kavga alanında yer almak gerekli.

Devrimcinin başlıca görevlerinden biri kitlelerin siyasal taleplerini yükseltmek, giderek bu taleplere somut muhtevalar kazandırmaktır. Kitlelerin siyasal taleplerini kırarak, kötürümleştirerek ancak ve yalnızca hükmedenlere hizmet edilebilir.

Orhan KOTAN

Bi rastî û bi bawerî!

Ji Tirkiye dengên biparazît tê. Li Ewropa jî dengên biparazît zêde dibe. Van denga dengê mirovên ku hêjayiyên xwe wunda kirine ne. Ev deng dengê mirovên bêbaweriyê ne.

Helbet cesareta axaftina bi dengê bilind ji rehetiya "li gundê bê kuçik gopal ne hewce ye" tê. Yek jî ruxana giştî ya teoriyê li dinyayê tê.

Hinek aqilmendiya burjuvaziyê Tirk, hinek jî aqilmendiya burjuvaziya emperyalist ji xwe re kirine karekî bi hewes. Hinek jî ser navê gelê Kurd plan û proxraman çêdikin, stratejiyan tesbît dikin.

Ew ronakbîrên westiyayî, ku dîtînen xwe (fîkrên xwe) ji weşanên burjuvaziyê Tirk distînin; dema behsa mafê çarenûsa gelan dikin bes bi xwe re dipeyivin. Divê ev yekê ha bê qebûlîkirin. Lê ew kesên ku gotînen vala yê van ronakbîrên westiyayî ku gelekî bi xwe re diştexilîn belav dikin, emê çi bêjin?

Di pratîka Tirkiyê de çepê marksîst nikare îdeolojiya biafirîne. Ev çep bi tewrekî fanatik "arşivên antîke yê Bolşevizmê" li hev dixê, jî vê karî gelek hezdir. Ew tîzên ku nikarin bibin alternatîfên dema me û derketine derwayê tarîx û jî alî pratîka jiyane ve tezkîbî dibin, formulên mirî; bûne materyalên bîngêhiya çepê marksîst. Ev çepê marksîst nikare îdeolojiyê biafirîne, her wusa nikare siyaset jî biafirîne.

Çepê marksîst, ku ji bo destxistina iqtîdarê tîdîkoşê li Tirkiye ne-alternatîf e. Di şerê iqtîdarê de nebûna çepê marksîst kêmasiyek mezin e. Mirov dikare viya di her aliyê jiyane de bibîne.

Li Tirkiyê deng û nefesa marksîstên Kurd jî dernayê. Ew marksîstên Kurd ku demekî rojê têkoşîna îdeolojîk û polîtîk yê Tirkiye tesbît dikirin, bi awakî dînamîk vî têkoşînê hilgirtibûn, bê deng in, dengê wan îro qet nayê bîhîstin.

Nebûna marksîstên Kurd di seheya têkoşîna siyasî ya Tirkiyê de kêmasiyek duyemîna mezin e. Mirov kare vî kêmasiyê jî di her aliyê jiyane de bibîne. Belkî jî ji ber van kêmasiyan jî Tirkiye dengên parazît derdikeve. Heta mafê pêkanîna civakê demokratîk jî ji bo gelê Kurd mafekî zêde tê qebûlîkirin.

Bila qet neyê ji bîrkirin, ku mana demokrasî; parastina mafan e. Ne peydakirina qaliban e, ji bo pêkanîna jî jiyandina mafan û ne jî xistina rewşekî nekêr karanîna mafan e.

Mirovatî pîrsên ku dikare hel bike datîne pêşiya xwe. Ev tiştêkî rast e. Û gelek caran jî pîrs ji bo helkîrîne xwe tînin ber mirovatîyê.

Ger bi hezaran pêşmerge bi neynûkê xwe ve bi çiyayên Kürdistanê ve negirin, ger bi hezaran têkoşer (mîlîtan) di zindanan de bi stranên azadî û serxwebûnê neqîrin, ger gelekî belengaz bi sed hezaran xwe hidud nexê; kes jî bo dilê xwe yê paşe pîrsa gelê Kurd nayîne seha minaqaşeyê.

Û dîsa bila neyê ji bîrkirin; divê ronakbîrên gelekî bi kêmasî qasê mirovên wî gelî daxwazên siyasî û civakiya gelekî rast, durîst û vekîrî deynin holê, divê hewqas cesur bin. Divê mirov bi rastî û bi bawerî di seheya têkoşînê de cîyê xwe bigrî.

Yek jê erkên serekê ya şoreşgeran; bilindkirina daxwazên xelk û gihandina naverokê durîst bo daxwazên wan e. Şîkênandina daxwazên siyasî ya girse (kîtle) berjewenda (mesleha) serdestan e.

Şerm e!

Dewleta Swêd şerm e!

Piştê helbijartinekê bi heytehol, di çarê Çiriyê de roja şêşemê Parlametoyê Swêd dest bi sezona payizê kir û meclîs vebû.

Wek her caran dîsa di vekirina meclîsê de kesên siyasî, ên diploma û rojnamevanên Swêdî û biyanî beşdar bûn. Muxabirê Kurdistan Press yê parlametoyê jî li wir bû. Mixabin, ji muxabirê Kurdistan Press bêtir kesekê Kurd di nav vî meclîsa giran de tûne bû. Dewletên ku navê wan nayên bîra mirov, welatên ku hejmarê nifûsê wan kêmtir sed hezarin, bi diplomat û temsilkarên xwe ve çiyê xwe girtibûn.

Wek tradîsyon, her sal Mîrê Swêd Karl Gustav meclîsê vekir. Karl Gustav di peyva xwe de li ser masiyên ku di Baltîqê de dijîn sekinî. Gunê wî xasma bi masiyên Foqê dihat. Bi bir û bawerîya Mîrê Swêd Mîrê Karl Gustav mirîna wan masiyên reben, pepûk û şerpeze sucekî girîng bû ji bo hikumeta Swêd. Her çiqas peyvên politikî ji Mîrê Swêd re qedexa be jî, Mîrê Swêd Mîrê Karl Gustav peyvên şerpeze sucekî girîng bû ji bo hikumeta Swêd. Her çiqas peyvên politikî ji Mîrê Swêd re qedexa be jî, Mîrê Swêd Mîrê Karl Gustav peyvên şerpeze sucekî girîng bû ji bo hikumeta Swêd. Her çiqas peyvên politikî ji Mîrê Swêd re qedexa be jî, Mîrê Swêd Mîrê Karl Gustav peyvên şerpeze sucekî girîng bû ji bo hikumeta Swêd.

Serokwezîrê Swêd Ingvar Carlsson jî behsa Kurdan nekir. Ew jî şopa mîrê xwe ajot, bes li ser rewşa dinyayê sekinî. Dinyakî bê gelê Kurd!...

A rastî ev tişt ev tewr eybekî mezîne jî bo demokrasiya Swêd...

Wusa xwiyaye ku piştê kuştina Olof Palme li Swêd pir tişt hatine guhertin. Swêd êdî ji demokrasiya xwe ya burjuvazî hêdî hêdî gava gava paş davêje.

Lê divê mirov pirs bike: Eva serê du sal û nîv e ku roj tîne rojname, radyo û televîzyona Swêd li dijî Kurdan nepeyive û nenivîsîne. Em Kurd her roj di manşeta de ne. Piraniya wan manşetan li dijî Kurda ye û tîjî derewe. Gelê Kurd pir caran wek gelekî qetîl û mîrkuj tê pêşkêşkirin û naskirin.

Vê biharê tam 5 hezar Kurd li bajarê Helebçe bi destê Sedadame bîbav û bîbexat hatin kuştin. Hem jî bi çekên kimyevî... Qetlîama Helebçe yek ji wan qetlîamên mezintirîn e di dîrokê de.

Dîsa meha çûyî bi sed hezaran Kurd ji ber çekên kimyevî li Iraqê gundên xwe, çî û warên xwe berdan û derbazê Tirkiyê bûn. Bi deh hezaran zarok, pîr, jin nexweş di rê de asê man bi sedan hatin kuştin û mirin.

Lê hezar car mixabin!... Gava mirov li politîqa Swêd mêze dike, ji bo hikumeta Swêd ne qetlîama Helebçe heye, ne jî milteciyên Kurd!...

Swêd naxwaze drama gelê Kurd bibîne. Lê mixabin di nav Swêd de her roj Kurd manşet in. Hikumet destê xwe xistiye qirîka wan û dixwaze wana bifetîsîne... Her çiqas ji bo Swêd ev tişt skandal be jî... Her çiqas şefê polîsan, Wezîrê Ewleatê îstîfa dikin û diçin jî...

Ew çavên ku naxwazin qetlîama Kurdan bibînin, ew mêjiyên ku naxwazin rewşa Kurdan bînin zîman, wê rojek pîr şerm bikin û wê di şerma xwe de bifetîsin.

Kürt aileler, açlık, soğuk ve salgın hastalıklara terk edildiler! Foto:ANK

belirten mülteciler, durumdan son derece rahatsız olduklarını da vurguladılar.

Kayıplar

Çeşitli nedenlerle gözetilme alanlarından bir bölümünün koybolduğu ise, kampların bir diğer trajik olgusu. Diyarbakir'de Dijle kıyısına kurulan bir kampı ziyaret eden Devlet Bakanı Yusuf Bozkurt Özal'dan, bir mülteci anası kaybolan çocuğunun derhal bulunmasını istedi. Bu ana,

oğlunun uzun bir süreden beri Türk yetkilileri tarafından alınıp götürüldüğünü ve bir daha da kendisinden haber alamadığını açıkladı.

Diğer yandan, Yüksekova Kaymakamı'nı rehin alma suçu ile gözetilme alanın 14 Kürt gencinden, 12'si mahkemeye getirildi, 2'si ise getirilmedi. Mahkemeye getirilmeyen bu iki kişi hakkında ne ailelerine ve ne de basına herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Bu kayıplar trajedisidir, bir de, yetkililerin keyfi bir biçimde APO'cu ola-

rak suçladıkları gençleri gözaltına alma durumları var. Gözetilme alanların nereye götürüldüğü, kenhdilerine ne tür sorular sorulduğu, nasıl bir uygulama ile yüzüze kaldıkları ise sır olarak tutuluyor. yaygın bir söylentiye göre bunlar gizlice Saddam diktasına teslim edilmekte ve BAAS cellatlarına kurşuna dizilmektedirler.

Yüzlerce sığınmacının gizlice Saddam rejimine teslim edilmesi olayı ise, mültecilere karşı bir tehdit olarak kullanılmakta. Nitekim, bu yazının hazırlandığı sıralarda 400 ailenin Irak'a geri iade edilmesi de söz konusuydu.

Günlük hayatı bir işkence haline getiren TC'nin bu uygulamaları, aileleri başka ülkelere gitmeye zorluyor.

Kamp değil, hapisane

İlk karmaşadan sonra Kürt aileler 5 büyük merkezde kamplara yerleştirildiler. Sayıları 65 bin olarak açıklanan sığınmacı ailelerin, 80 binin üzerinde olduğu ise bir gerçek. Resmi olarak, Diyarbakir'de 12 bin, Yüksekova'da 25 bin, Silopi'de 15 bin ve Kızıltepe civarında da 13 bin sığınmacının yaşadığı söyleniyor.

TC'nin bu kamplarda en ağır şartlarda yaşamaya mahkum ettiği aileleri, bir de yöre halkı ile ilişkiden men etme gibi gayri insani ve antidemokratik bir uygulaması var. Örneğin, kampların etrafına alenceleleri örgüler çekildi ve aynı bölgeye askeri karargahlar kuruldu.

Kamp bölgelerinde, bir savaş hali varmış gibi olağanüstü güvenlik önlemleri alan TC, bir yandan kamp sakinlerine, diğer yandan bölge halkına karşı baskı tedbirleri uygulamaya başladı. TC yetkilileri, kamplara sığınan yoksul Kürt ailelerini, adeta Türkiye'de iç savaş çıkartacak tahli keli bir silahlı güç gibi görmekte ve bu anlayış ile hareket etmektedir. TC'nin geleneksel anti-kürt ideolojisi, bu savunmasız insanlara karşı yanine getirmek zorunda olduğu insani ve hukuki yardımlardan çok daha ağır basıyor ve kamp sakinleri ağır

ağır gelen bir ölümün içinde tutulmaya çalışılıyor.

Kamplara tıkıştırılan ailelere şehre çıkış izni verilmiyor. Savaştan ve kimyevi silahlardan kaçan aileler, şimdi düpedüz bir hapisane hayatı yaşamaya mahkum edilmiş durumda.

Açlığın, yer darlığının, bulaşıcı hastalıkların ve soğukun kurbanı olma durumunda bulunan onbinlerce kadın, çocuk, yaşlı, TC yetkililerine göre, muhtemel bir PKK sızması için elverişli olabilir. Bu nedenle de TC yetkilileri, kamplarda

PKK'lı avına çıkmış durumdadır. Bir yandan kampların yoksul ve perişan aileleri içinde PKK'lı avlamak gerekçesiyle operasyonlar düzenlerlerken, bir yandan da kampların etrafında kampta yaşayanları çevreden tamamen tecrit etmek için tedbirler almakla uğraşıyorlar. Arada, ne oluyorsa, ölümler yüzüze olan sığınmacı ailelere, çocuklara ve kadınlara oluyor. Onlar kurtulamayacakları hastalıklara yakalanıyorlar, açlık ve soğuk ile didişiyorlar ve ölüyorlar.

Durumun gitgide bir devlet politikası olarak kendini ortaya koyması ile beraber, kamplarda da huzursuzluklar artmaya başladı. Güney Kürdistan'ın Saddam tarafından zehirli gazlarla yakılan dağlarından, TC'nin tel örgülü kamplarına sığınan Kürtler, kendilerine bilinçli olarak baskı yapıldığını, bir hapisane hayatına alıştırmak istendiklerini söylüyorlar. Oysa onlar, özgür bir toprak parçasında, özgürlüklerini korumak için ayrılmışlardı. Yeni ve zorunlu bir köleliğe azar azar alıştırmak için değil. Hele hele, uluslararası anlaşmaların çiğnenerek, bir devletin iç politik hesaplarına malzeme olmak için hiç değil.

Açık olan şu ki gelecek günler, sayıları yüzbinleri bulan bu insanlar için, bizim insanlarımız için aydınlık görünmüyor. Dünya ise konuyu neredeyse unutmak üzere. Avrupa'daki Kürt örgütleri, aydınlık ve Kürt dostlarının yapacakları bir hayli iş var!*

4 Ekim 1988'de İsveç Parlametosu sonbahar sezonunu açtı. Seçimlerden hemen sonra parlametunun açılması büyük ilgi gördü. İnternasyonal basının yanı sıra, diplomatlar da izlediler bu açılışı.

Gelenek olduğu üzere bu yıl da İsveç Kralı Karl Gustav'ın bir konuşmasıyla açıldı yeni sezon. Her ne kadar İsveç Kralı'na politika konuşmak yasaksa da, Kral yine Kraldır! Ve kralca yaptığı konuşmasında, Amerika ile Sovyetler Birliği arasındaki yumaşmaya değindi ve düpedüz politika yaptı. Kral'a göre İsveç devleti güçlü bir savunmaya, güçlü ve dinamik bir orduya sahip olmak zorundaydı. Yoksa İsveç demokrasisi de, insan hakları da, kendi tahtı da tehlikeye girebilirdi. Karl Gustav sadece İsveç devlet politikasına değinmedi. Aynı zamanda çevre sorunlarını da dile getirdi. Kral'a göre Baltık denizinde fok balıklarının zehirlenerek ölmeleri bir cinayetti, doğayı katletmek demektir. Bu kötü durum derhal durdurulmalıydı. Ama aynı Kral, üstelik yabancı bir kadınla, yani Silviya ile evli olan bu genç Kral, her nedense yabancı sorununa hiç değinmedi. Oysa yabancıların geleceği, barıştan yana olan (!) Kral'ın ülkesinde tehlikede idi...

Kral'dan sonra hükümet programını okuyan İsveç Başbakanı Ingvar Carlsson, daha çok dış politika üzerinde durdu. Başbakan'a göre Birleşmiş Milletler 1988 yılı içinde büyük başarılar elde etmiş, yıllarca süre gelen birçok savaşı durdurmuştu. Ona göre bunların en önemlisi hiç kuşkusuz İran - Irak savaşında sağlanan ateşketti. İsveç bu konuda aktif bir rol oynamış, elinden geleni yapmıştı. İsveç Başbakanı bu konuyu uzun uzun anlatırken, Kürt sorununa hiç değinmeden Nobel Barış Ödülü'nün Birleşmiş Milletler'e verilmesinden övgüyle söz etti. Kürdistan'ı yakıp yıkan, Kürt halkını kimyevi silahlarla,

İsveç Kürt sorununu dışlıyor!

zehirli gazlarla boğan BAAS rejiminin eylemlerini görmezden geldi Olof Palme'nin izleyicisi! Oysa, Olof Palme, elinde bir meşale ile sıradan bir İsveç vatandaşı olarak meydanlarda ABD emperyalizminin Vietnam'daki mezalimini teşhir ve mahkum etmekten bir an geri durmamıştı. Ve zaten Olof Palme'yi, Olof Palme yapan da bu ve benzeri demokratik eylemleri idi.

İsveç Başbakanı Ingvar Carlsson açısından ise, dünyanın gözü İsveç'e çevrilmişken bu denli tutarsız ve çıkarıcı konuşma büyük bir talihsizlikti. Dünya halklarının bir parçası olan ve imha tehdidi altında bulunan Kürt halkına karşı son derece haksız ve utanç verici bir tavrıydı. Salt kendi burjuvazisinin, İran ve Irak'taki çıkarları için, sayıca İsveç halkından tam üç kat daha büyükk olan Kürt halkını görmemesi, Kürt sorununu es geçmesi veya yok sayması bütün bir politik hayatı boyunca bu başbakanın önüne çıkarılacak bir yüz karası olarak parlametoto tutanaklarına geçti.

Elbette bir Başbakan kendi ülkesinin ve halkının çıkarlarını gözetmelidir. Ama bu çıkar başka halkların, halk olarak ortak zenginliklerine, ortak çıkarlarına karşı olmamalıdır.

Hele hele İsveç tekellerinin çıkarları Kürt halkının varolma hakkından daha önemli sayılmamalıdır.

OLOF PALME VE ARABULUCUK GÖREVİ

Hatırlanacağı gibi Olof Palme İran -

Irak savaşında arabuluculuk görevi yapıyordu. Savaştan patlak verdiği 1980 yılının sonlarına doğru Olof Palme'ye bu görev Birleşmiş Milletler tarafından verilmişti. Palme, o dönemde savaşı durdurmak için elinden geleni yapmış, tüm gücünü harcamış ama herhangi bir sonuç elde edememişti. O dönemde, yani Palme'nin arabuluculuk olduğu dönemde, Palme özellikle Kürt sorunu konusunda susmayı, bu konuda konuşmamaı yeğliyordu. Ona göre o ortamda Kürt sorununu tartışmak, gündeme getirmek çok tehlikeliydi ve barışı, İsveç'in çıkarlarını tehlikeye atabilirdi. İsveç'te yaşayan Kürtlerin tüm uğraşı ve ısrarlarına rağmen Olof Palme Kürt sorununda bir tek kelime etmemişti.

4 Şubat 1986 tarihinde Palme'nin öldürülmesi, geçici de olsa İsveç'i devre dışı bıraktı. Daha çok bu konuda BM Genel Sekreteri aktif bir rol oynadı. Nihayet bu yılın yazında İran - Irak BM gözetimi altında ateş-kes'e razı oldular. Ama gel gör ki, ateş-kes'den sonra İsveç yine devreye girdi. Olof Palme'den boşalan yere tekrar bir İsveç'li diplomat getirildi. İsveç'in BM'deki daimi delegesi Jan Eliasson Birleşmiş Milletler tarafından arabuluculuk olarak atandı.

İran - Irak arasında arabuluculuk görevine soyunan İsveç, kendi çıkarları söz konusu olduğu zaman nemenem bir demokrasi anlayışına sahip olduğunu insan haklarından neyi anladığını çok açık bir biçimde ortaya koydu. Bu gün George Bush gibi Amerikalı politikacılar bile Irak'ın Kürtlere

Cezaevlerinden protestolar

● Baas rejiminin Kurdistan'da giriştiği vahşet, Türkiye Cezaevlerinde yatan Kurdistanlı devrimciler tarafından yoğun biçimde protesto edildi. Cumhuriyet Savcılığı kanalı ile Irak Elçiliği'ne yüzlerce telgraf çekildi. TBMM Başkanlığına, Başbakan'a, Kamu oyuna bildirilerle ulaşılmaya çalışıldı.

● Antep Cezaevi'de DY, TKKKÖ, KAWA, RIZGARİ, TDKP, PARTİ YOLU, TDY, TEKOŞIN, THKP-C, HDÖ, TKP-ML, TKP-ML HAREKETİ davaları sanıkları Baas vahşetini bildiri ve telgraflarla protesto ettiler. Baas'ın uygu-

lamalarını lanetlediler. Diyarbekir'den ise 232 imzalı bir bildiri ile durum kamu uoyuna açıklandı. Bildirinin tam metni ve altındaki imzalar yayınlanmak üzere Kurdistan Press'e de gönderildi. Aşağıda bu metni sunuyoruz.

Katliamlar, soykırımlar, sürgünler ve acılar toprağı Kurdistan yine kanaan bir yara. Faşist Saddam rejiminin gözü dönmüş kıyımlarıyla Kürt halkı, tarihte benzeri az görülmüş cinsinden katliamlarla yine kan ağlıyor! 1976'dan 1980 yılına kadar binlerce köyü zorla boşaltıp, milyonlarca Kürdü toplama kamplarına, Suudi ve Ürdün hudut boylarına süren binlerce köyü yakıp yıkan ırkçı BAAS rejimi, daha dün 5000 Kürt kadını, çocuk ve yaşlının hayatına mal olan küçük Hiroşima, büyük Halepçe katliamıyla kudurmuşluğunu doruğa tırmandırarak, kimyasal silahlar ve napalmı mazlum Kürt halkının tepesine yağdırmıştı.

Iran-Irak savaşı cenderesi içinde gene katledilen bu halk şimdi yeniden kıyıma uğratılıyor. Kürt halkı ezilmek, yok edilmek isteniyor. Çünkü, bölgede gelişen Kürt ulusal hareketi, emperyalizmin ve gericiliğin korkulu rüyası haline geliyor. Ve gericiler, kendi çıkar dalaşlarında Kürt halkını alet edip, somutta dansıklı ve hileli anlaşmalarla, O'nu yüz üstü bırakarak, bu kez dönüp onu hep birlikte katlediyorlar.

Şat-ül Arap lokması üzerine didişmede, 1974'de Cezayir Anlaşmasına benzer ihaneti ve oyunu, bu mazlum halk yaşamadı mı? Yine aynıysa yaşıyor. Burada tek ortak amaç; mevcut Kürt ulusal hareketini boğmak, yok etmek!..

Tarih boyunca oyuncular değiştiyse de, amaç hep aynıydı. Aynı kaldı. Şimdi gene ırkçı faşist BAAS rejimi İran ile arasındaki savaşa sağladığı ateş kes fırsatından yararlanarak Kurdistan'daki halkı zehirli gazlarla,

kimyasal silahlarla katlediyor. Kimyasal silahların kullanılmasına getirilen uluslararası yasaklanmalar hiçbir anlam ifade etmiyor. Ve Bağdat rejiminin başındaki eşkiya Saddam şebekesi kimyasal silah kullanmaya devam ediyor!

Bu gün binlerce Kürt kadın, çocuk ve yaşlı... Irak askerince kıyımdan geçirilerek toplu mezarlara gömülmüş bulunuyor. Yüzbinlercesi yurdundan, toprağından sürülerek, sınır boylarında sersefil sığınma talebi ile, açlıkla, ölümlü yüzyüze bırakılmış durumdadır.

Bu güne kadar Kurdistan'da meydana gelen katliamlara ve soykırımlara karşı, ne yazık ki dünya ilerici insanlığı ve güçleri, aslında görevleri olan tavı koymadılar. Ve çoğu zaman sessiz kaldılar. Yakın tarihte Hiroşimalar yaşayan Kürt insanı yeterli ve gerekli desteği görmeden, kendi başına bir ölüm kalım kavgası verildi. Hiç kuşkusuz Kürtlere karşı uygulanan bu soykırım politikasında görevlerini yapmayanların sorumluluğu büyüktür. Ve ne yazık ki bu suskunluk hala devam ediyor.

Ama, her şeye rağmen, desteksiz de kalsa, ve bölge gericiliği, emperyalistler, ister ortak askeri hareketlerle, isterse planlı anlaşmalar, kıskaç ve pres hareketleriyle yarattıkları katliamlarla... Kürt halkının mücadelesini durduramayacaklardır!... Bunu başaramayacaklardır!... Şimdi Filistin halkı gibi, mülteci hayatına zorlanan Kürt halkı, er geç topraklarında ki zulüm çizmelerini kovacaktır.

Emperyalistler ve gericiler, mazlum Kürt halkının kanında biğula-caklardır!... Biz Diyarbekir Cezaev-

indeki sol siyasi tutuklular olarak bu katliam ve cinayeti lanetliyor, protesto ediyoruz.. 4 Eylül 1988 • Diyarbekir

Mahmut Barık, M. Ali Hüseyinoğlu, Mehdi Gökçen, A. Selam Apaydın, Zeki Yılmaz, Rıza Karadağ, Hamza Yavuz, Zübeyir Yalçın, Şemsettin Gümüşsoy, Hasan Özen, A. Gavr Karraer, Medeni Gürgen, Hüseyin Aytemur, Asım Nayman, Süleyman Kılıç, Mustafa Güneş, İsmail Sezgi, Hamili Yıldırım, (Okunamadı), Cuma Karacaçaltı, Mehmet Doluk, Ferhat Aktaş, İrfan Mantaroğlu, Şeyhmus Tay, M. Yaşar, Seyfettin Genç, İskender Uslu, Şeyhmus Beklu, Selim Aydın, Sabri Demir, A. Rahman Yılmaz, Ramazan Altay, Şeyhmus Bağaç, Latif Gök, Ömer Abay, Mahmut Aslan, İbrahim Nas, Şeyhmus Kızılcınar, Emine Turgut, Cahide Şener, Mevlüde Acar, Ahmet Yeşilmen, İbrahim Bilen, Ali Demir, Ahmet Demir, Ali Temel, Süleyman Solhan, Beşir Bumin, Gültekin Kavak, Şakir Güneş, İbrahim Ekinci, Müslüm Elma, Ejendi Yıldız, Serdar Can, Mehmet Özgül, Ali Aksoy, Nevzat Fidan, Hamza Karakuş, Ramazan Güzul, Beşir Gözen, Remzi (soyadı okunamadı), Erdoğan Sönmez, Hüseyin Barış, A. Rahman Solmaz, İrfan Babaoğlu, Hikmet Fidan, Hasan Uçmaz, Hıfzillah Korkut, Aziz Belet, Mehmet Kızılaslan, Mustafa Tanrıverdi, Nesim Kılıç, İsmail Kılıç, Mustafa Okcu, İbrahim İnak, Mustafa Gözcan, Mustafa Gezgör, Ahmet Wrendi, Hanifi Akgök, Bedrettin Altun, Derih Kesen, Zeyni Kesen, Araz İsmail, Hamit Aziz, Hevir Hemet, M. Tahir M. Abdullah, Mihamed Abdullah, Muzaffer Abdullah, Mahmut Muhammed, Abdul Mecid, İbrahim Sabir, Ahmed Aygün, Şefik Gülaçtı, Mehmet Açıköz, Hanifi Yıldız, İzzet Çelik, Sezai Saraçzade, A. Kudüs Doğrucu, Yaşar Soyer, İbrahim Demir, Yakup Çiçek, Yaşar Gökşen, Şakir Konak, Şehmus Aşar, M. Ali Ege, Numan Özmen, Yaver Uzunay, Recep Maraşlı, Yapar Çeri, Celal Avcı, Yusuf Gösterici, Doğan Kaplan, Mahmut şahin, Bedri Akalın, Enver Şimşek, Halil Çelikaşlan, Ali Asker Özdoğan, Adnan Yüksel, A. Cabbar Gezici, Ramazan Ülek, Eyüp Erol, Ali Özdemir, Hıdır Kırmızıçelik, İhsan Gedik, Ali Zoroğlu, Salih Kubat, Habip Enez, Tacettin Dolu, Mahmut Dora, M. Şirin Tunç, Mekki Aksoy, Zeydan Nurettin, Zübeyir Şimşek, Hasan İsmail, Haşim Benek, Ömer Muğan, Muhtis Bakay, Ahmet Bayık, Mehmet Ayçiçek, Süleyman Ünal, Ahmet Aslan, Kazım Ateş, Fikri Tunç, Nazım Özdanak, Ahmet Özer, Demir Ay, Mecnun Demiray, M. Emin Aslan, Fuat Değer, Halef Cesusur, Ahmet Karagül, Kerim Acar, Nezir Çelik, Halim Kurun, E. Bekir Tanış, Ramazan Özdoğan, Musa Aktaş, A. Vahap Akın, İbrahim Malgir, M. Emin Kılıç, Hayrettin Yeşilmen, Şemsettin Aytemur, Halil Adibelli, Hasan Yıldal, Mehdi Aslan, Emin Adibelli, Mahir Terkin, Halil Salgar, Mehmeddin Aktaş, Fuat Kav, Mehmet Şener, Metin Aslan, Muzaffer Kızırtıcı, Remzi Kaya, Hilmi Aydoğdu, Sakine Polat, Ömer Tiz, Şamil... Hasan Baraçkılıç, Murtaza Çelik, Mahmut Tanrıku, Hoca İlhan, Cevdet İmak, Ali Oruç, Yılmaz Yıldırım, M. Ali Artuk, Hüsnü Altun, Alaattin Aktaş, Erkan Uzun, Ferit Aydın, Seyfettin Aluş, Şükrü Binici, M. Emin... Ahmet Yavuz, M. Sait Üçlü, Fethi Yıldız, Ferhat Gümüşboğa, Fevzi Yönten, Osman Şen, Kazım Kılıç, Hamit Kandal, Yusuf Onat, Hakkı Aydın, Sinan Şanda, Hüseyin Eroğlu, Nurettin Yıldırım, Mahmut Ekmen, Hikmet Tüysüz, Mehmet Çağlı, Hamdulah Bulut, Şemsettin Aytemur, Hatip Çelik, Derviş Çelik, Ramazan Özdoğan, Abdullah Aslan, İbrahim Yıldırım, Mehmet Dölek, Şeyhmus Kerem, Hüseyin Gezer, Aziz Oktay, M. Emin Armutlu, Şeyhmuz Özel, Halef Aygün, Şakir Eren, Necat Coşkun, Ömer Kandal, M. Emin Yiğit, Ali Aslan, Süleyman Coşkun, Halim Abak, Bişar Hezar, Adnan Dursun.

Politik perspektifler

Aşağıdaki yazı yazıldığında, İran-Irak savaşı konusunda henüz bir son görülmüyordu. (Temmuz başında yazıldı yazı) Dolayısıyla Irak-Iran savaşının yarattığı "olumlu", karın boşluğu veri alınarak yazılmıştı.

Fakat savaşın sona erme ihtimali ve bunun kısa bir gelecekte gerçekleşmesi yeni bir durum ortaya çıkarıyor. Yazıda ileri sürülen temel düşünceler açısından değil bu yeni durum. Kurdistan'da zaten sık sık değişen "Aktualite" açısından. Fakat bu "aktualite" önemli. Çünkü aksi bir gelişme olmazsa 8 yıllık "olumlu" atmosfer sona eriyor ve özellikle Irak Kürt hareketi var olup olmama sorunu ile karşı karşıya.

Savaşın sonuçlanması bölge devletlerinin dikkat ve güçlerini Kürtlere çevirmelerine yol açacak. Bu ise, daha da fazla daralma ve boğulma, hareket alanlarının azalması anlamına gelecek. Türkiye sosyalistleri açısından söylediklerimizin önemi ve anlamı, Kürt hareketlerinin nefes boruları açısından daha da artıyor.

Türkiye'de önemli gelişmeler yaşanıyor. Özellikle yönetici sınıflar arasında derinden gelen ciddi bir çatışma var. Bu çatışma belli olaylarda su yüzüne vuruyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin geleneksel politikalara göre oluşmuş yapılar ve ideolojiler sarsılıyor. Ortak Pazar'a girme sürecinde 60 yıllık Cumhuriyet'i Cumhuriyet yapan temel dayanakların yetersizliği, değiştirilmesi gerektiği görülüyor ve bu temel politikaların değiştirilip değiştirilmemesi konusunda taraflar kıyasıya çatışıyorlar.

Şüphesiz bugün yaşanan siyasal gelişmelerin tümünü bu çatışma oluşturuyor. Fakat devleti doğrudan hedefleyen bir halk hareketinin yokluğu ve önümüzdeki görülebilen gelecekte böylesi bir alternatif devrimci hareketin siyasal iktidarı tehdit edemeyeceği gerçeği, egemenler içindeki bu çatışmayı daha "sert" yaşıyor. MIT Raporu, TKP davası, Kürt politikası bu çatışmanın yaşandığı görünen alanlar durumunda. Yürün, Cumhurbaşkanlığı seçiminde aynı kavgaya daha görünür olacak. Ve TC devletinin temel politikalarının yeniden belirlenmesi, bu temel politikalara uygun ideolojilerin ve yapıların da belirlenmesi; SHP, DYP gibi burjuva muhalefet akımlarını da içine alarak politik ortamı belli bir dönem belirleyecek gibi görünüyor. Doğrudan halk hareketinin yokluğu ve kısa bir gelecekte de "tehdit" unsuru oluşturmayacağı gerçeği, devlet organları etrafında yapılan tartışmaların niçin bu derece "kıyasıya" yapılabildiğini izah ediyor. TC, hiç bir dönemde kendi eliyle (veya yöneticilerin iç çatışmasının ürünü olarak), devlet organlarının çürümüşlüğü, iç rezilliklerini bu denli açığa vurmamıştı. Ağır ve hantal, çürümüş bir yapı ağır ağır değiştirilmeye çalışılıyor.

Böyle bir değişiklik programının önemli ayaklarından birisini de sol hareketlere verilecek yer problemi oluşturuyor. Geleneksel, solu "gayr-i meşru, terörist" ilan eden ve yasaklayan çizginin geline noktada tutmayacağı biliniyor. Sol düşünceye ve muhalefete 141 ve 142'den kurtularak bir yer verilme durumunda. TKP ve TIP birleşecek, sol adına yeni sistemde yer almaya aday olduklarını açıkladılar. Bu iki partinin legalleşme ve legal zemine var olma isteği ile, devlet içinde geleneksel politikadan vazgeçmek isteyenlerin politik arzuları kısa vadede çıkıyor. Yanlış bu programın önemli bir ayacı radikal solun tecrit edilmesidir. Sorun legaliteye "evet mi, hayır mı"nın çok ötesindedir. Hiçbir sosyalistin meşru bir zeminde, meşru bir güç olarak var olmaya itiraz etmesi düşünülemez. Ama, ana politikasına meşrulaşmak ve meşru bir halk gücü olmak değil, 141, 142'nin kaldırılması ve legalleşmeye indirgemis ve legalleşmek için gerekli fiyatları ödemeye hazır olduğunu ilan etmiş, bir hareket, istese de istemese de radikal solun dışlanması ve gayr-i meşru ilan edilmesi sürecine katkıda bulunmaktır. Kamuoyunda başta Hürriyet gazetesinde de gözlenen TKP'nin legalleşmesi sürecine aşırı ilgi ile radikal solun 12 Eylül öncesinin tek sorumlusu olarak gösterilerek, sessiz sedasız cezalandırılması konusundaki ilgisizlik arasında bu nedenle mantıklı bir bağ vardır. Geleneksel devlet politikalarının değiştirilmek istendiği, bu noktada da devlet içinde de, yönetici kesim arasında da yoğun bir çatışmanın yaşandığı noktada, izlenmesi gereken soru politika ne olmak zorundadır? Bu konu ayrı bir tartışma konusu.

Taner AKÇAM

Gelecek yazı: Geleneksel politikada sarsılma

Hans Göran Frank Ü pirsaxerîban

H. Göran Frank evukatekê bi nav û deng e. Ji sala 1985 an vir de endamê parlamento ye. Îsal dişa ji lista Sosyal Demokratan kete parlamentoyê.

Hans Göran Frank, di nav Partiya Sosyal Demokratan de pir caran dengê xwe bilind dîke û di mesele xerîban de rexne tîne ser siyaseta hikümetê. Bi bir û baweriya Frank, divê ew kesên ku li ser kar û barê xerîban dixebitin, divê di wî warê de hinek zane bin. Niyeta baş û paqij, dilxwestin tenê ne bes e, bi baweriya Frank. Ji bo vê jî Frank gelek caran Wezîrê Xerîban George Andersson rexne dîke.

Frank dixwaze hikumeta nû siyaseta xwe yê xerîban biguhurîne rewşa xerîban carekê din bine ber çav. Bo ku dem li dijî biyaniyan (xerîban) dimeşe. Çawa tê zanin piştê skandala Ebbe Carlson û Hans Holmer, Wezîra Edaletê Anna Greta Lejon îstîfa kir. Bo ku van kesan dixwestin qetlîama Olof Palme bêxin stûyê Kurdan. Yanî kursiya Wezîrê Edaletê vala ye. Pir kes dixwazin ku ev kursî ji aliyê Hans Göran Frank ve tîji bibe. Lê tê gotin ku Serokwezîrê Swêd Ingvar Carlsson ji Hans Göran Frank heqwas heznake û naxwaze vê cîyê girîng bide wî.

Irak Büyükelçiliği'ne • Ankara

Güney Kurdistan'da Kürt halkına karşı sömürgeci Irak devletinin kimyasal silahlarla giriştiği jenosid eylemini şiddetle ve nefretle kınıyoruz. Tarih Saddam gibi cellatların döktükleri kanda er ya da geç boğulup gittiklerinin en açık tanığıdır. Hiç bir gücün Kürt halkının özgürlüğü ve bağımsızlığını engelleyemeyeceği bilinmelidir.

Kahrolsun sömürgeci Baas iktidarı
Yaşasın Kürt halkının ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi

Muzaffer Kökalan, Nadir Kalkan, Sedat Günçektî, Necmettin Alp, Abdurrahim Gümüştekin, Gazi Atilla, Zülküf Günay, İzzettin Bektaş
METRİS Özel Tip Cezaevi C.24 Koşuşu B.Paşa / İstanbul

Irak Büyük elçiliğine • Ankara

(...)
Döktüğünüz kanın hesabı, Kurdistan ulusal kurtuluş savaşçılarıncaya er ya da geç sorulacaktır. Kana doymayan despot başkanımız SADDAM ve tüm sömürgeci kurumlarınızla birlikte Kurdistan'da döktüğünüz kanda boğulacaksınız!
Güney kurdistan'da insanlık suçu işleyerek, kimyasal silahlarla yaptığınız katliamı nefretle kınıyorum.

Nedim Baran Antep E Tipi Cezaevi 13 Eylül 1988

Elçiliğe
Yıllardan beri Kürt halkına yönelik soykırımlarınıza ve katliamlarınıza bir de kimyasal silahlar kullanarak yeni halkalar eklediniz.
Bir Kurdistan devrimcisi olarak, bir başka sömürgeci devletin zıندان bu vahşeti nefretle kınıyorum.
İbrahim Bingöl Antep E Tipi Cezaevi 13.09.1988

KÜRTLER, SOVYETLER BİRLİĞİ ERMENİSTAN CUMHURİYETİ'NDE ERMENİ TOPLUMU İLE BİRLİKTE YAŞAMAK İSTİYORLAR!

Azerbeycan'da beyaz jenosid!

□ Ermenistan Cumhuriyeti'nde yaşayan Kürtler, SSCB yetkililerine gönderdikleri bir açık mektup-ta, Azerbeycan'da, Kürtlere karşı beyaz jenosid olarak adlandırdıkları bir asimilasyon ve inkar politikasının yürürlükte olduğunu belirttiler.

□ Kürtler, Azeri hükümeti ile TC hükümetlerinin politikalarının benzerliğine işaret ederek, Kürtlerin, Ermenistan Cumhuriyeti'ne katılmaları için yetkililerin dikkatini çektiler!

HAYTAD Dergisi'nin 3 nolu sayısında yer alan mektubu, ermeniceden türkçeye B. Zartaryan çevirdi.

Mektubun tam metni şöyle:

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nde yaşayan Kürt halkı tarafından Sovyetler Birliği'nde üst makamlarına sunulan mektup.

SBKP MK Birinci Sekreteri M.S. GORBAÇOV'a
Yüksek Sovyet Başkanlığı Başkanı A.A. GROMİKO'ya
SSCB Bakanlar Kurulu Başkanı N.İ. RİJKOV'a
Hayastan (Ermenistan) K.P Birinci Sekreteri K.S. DEMİRCYAN'a
Azerbeycan K.P Birinci Sekreteri K.M. BAGIROV'a

Kürt Halkı Tarafından

Sovyetler Birliği'nde Kürtler, Hayastan (Ermenistan), Azerbeycan, Gürcistan, Kazakistan, Türmenistan ve Sovyetler Birliği'ne ait başka cumhuriyetlerde yaşamaktadırlar. Onların tümünün durumunu birbirleriyle karşılaştırdığımız takdirde, milli sorunun sosyal - siyasi ve kültürel düzeylerin cumhuriyetten cumhuriyete keyfiyete bağlı olarak nasıl çözümlenmiş olduğunu görebiliriz. Karşılaştırma için Kürt nüfusunun en büyük kısmının yaşamakta olduğu Ermenistan'ı ve Azerbeycan'ı ele alalım ve fazlasıyla ikna edici olan delillere ve verilere bakalım.

1923 yılında Azerbeycan SSCB sınırları içinde, idari merkezi Laçin olan Kürt bölgesi (Kürdistan) kuruldu. Bölge, Kelbacar, Gubatlı, Kurt-Aci, Murad-Khalil ve Garuşlağ ilçelerinden meydana geliyordu.

Lenin Kürt bölgesindeki durumu ilgi ile takip etti

Önder Lenin'in dikkatli ve titiz davranışı sayesinde Kürtler için okullar açıldı, okul kitapları, diğer kitaplar basıldı ve "Sovyet Kürdistanı" gazetesi yayımlandı. Şuşi şehrinde Kürtler için bir Pedagoji Enstitüsü ve diğer kültürel kuruluşlar açıldı. Sovyet yönetiminin ilk yıllarında Kürt halkı sosyal ve kültürel bir yükseliş yaşadı.

Fakat bu durum uzun sürmedi. 1929 yıllarının sonlarından itibaren

Kürt halkına yönelik siyasi tutum değişti. Kürt bölgesi ortadan kaldırıldı. Kürt nüfusunun önemli kısmı zorla Kazakistan'a ve Türmenistan'a sürgün edildi... Güzel sanatlar ile kültür dallarında çalışanlar ve ilerici, önder, aydın kişiler halk düşmanı ilan edilerek yok edildiler, kurşuna dizildiler.

Stalin'den sonra, 1957 yılında sürgün yerleri kaldırıldı ve Kürtlerin daha önceki kendi ikametgahlarına geri dönmelerine izin verildi. Fakat Kürt Bölgesi'nin yeniden inşa edilmesi artık imkansız olmuştu. Her türlü hakların çiğnenişine eskisi gibi devam edildi.

Stalin döneminde uyanmış olan Pantürkizm, Marksizm - Leninizm bayrağı ile maskelenmiş olarak gizli faaliyetini sürdürmeye devam etti. Bugün de Azerbeycan'da türdeş Kürt nüfusun varlığı resmen inkar edilmekte, istatistik veriler tahrif edilmekte, Kürtlerin miktarı devamlı olarak az gösterilmektedir.

Azerbeycan'da, Kürt yazar, sanatçı, ressam ve Sovyet parti mekanizmalarında çalışan herhangi bir fert mevcut değildir. Bir Kürdün, herhangi bir sorumlu göreve sahip olabilmesi için kimlik belgesindeki milliyetine ilişkin yere "Azeri" yazılmasını temin etmesi şarttır.

Şimdi Azerbeycan'daki Kürtlerin durumuyla Ermenistan'daki Kürtlerin durumlarını karşılaştırarak:

Sovyet devriminden hemen sonra, Ermenistan hükümeti Kürtlere sosyalizmi inşa yürümeleri için imkan verdi. Bugün Erivan şehri, Sovyetler Birliği içinde Kürt kültürünün en tanınmış ve önemli merkezidir. Her kongre, plenum, konferans ve tartışmalarda Ermenistan'da yaşayan bütün halklara Kürtlere, Yunanlara, Asurilere ve Azerilere (Tatarlara) büyük yer verilmektedir.

1930 yılından itibaren Ermenistan'da "Riya Taze" adlı Kürt gazetesi yayınlanmaktadır. Aynı yıldan itibaren Kürtçe siyasal, bilimsel, sanatsal eserler ve çocuk kitapları yayımlanmaktadır. Kürt köylerinde Kürtçe ders yapan okullar faaliyettedirler. Hergün Kürtçe radyo yayını yapılmaktadır. Ermenistan Yazarlar Birliği'nin bir kanadı olarak Kürt Yazarları Bölümü vardır. Ermenistan'ın Doğu Bilimleri Enstitüsü'nde, Kürt halkının tarihini, dilini, edebiyatını ve sanatını incelemek amacıyla Kürdoloji Bölümü oluş-

turulmuştur, çalışmalarını sürdürmektedir.

Ermenistan'da Kürt halkı her alanda kendisine yönelik iyi niyeti ve gösterilen özeni hissetmektedir. Oysa Azerbeycan'da 1929 yılından itibaren bu iyi niyet ve özenden yoksun kalmışlardır.

Parti'nin 20. Kongresi'nden (1961) sonra Kürtler, Azerbeycan'da kendi meşru haklarını tekrar inşa etmek için bir çok kez girişimde bulunmuşlardır. SBKP Merkez Komitesi'ne başvuruda bulunularak bir delegasyon gönderilmiştir. Fakat, vaatlerden ve yapılan önerilerin desteklenmesinden başka hiç bir şey elde edememişlerdir. Sorun, Azerbeycan K.P.M.K.'ne her gelişinden sonra sonmuş ve dinmiştir. Üstüne üstlük, Kürtlerin zaten zor olan durumları daha da ağırlaşmıştır. 200.000'den fazla Kürdün pasaportlarındaki "Milliyeti" hanesine "Azeri, Azerbeycanlı" yazılmıştır. Bu, Kürt halkını "kendi kökünden uzaklaştırmayı" amaçlayan T.C yöneticilerinin tatbik etmekte oldukları maksada uygun siyasetinin Azerbeycan SSCB'sinde doğrudan doğruya uygulanmasıdır.

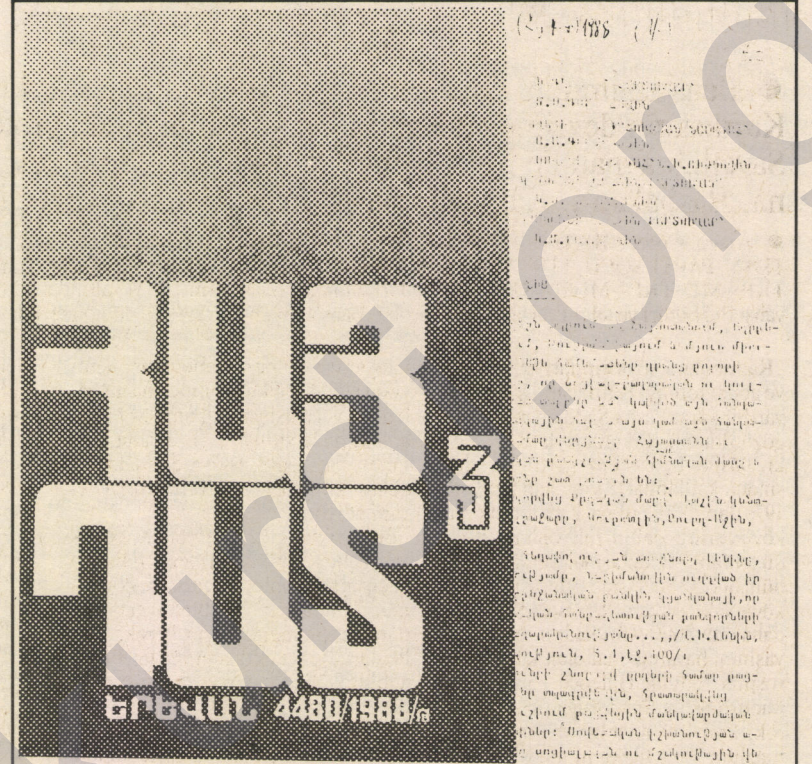
Azerbeycan'ın sınır bölgelerine yakın yerlerde yaşadıkları için Kürtler, devamlı olarak Ermenilerle temas içindedirler. Bu durum onların birbirleriyle olan ilişkilerini daha da derinleştirmekte, sosyalist enternasyonalizmi kuvvetlendirmektedir.

Ermenistan'da yaşamakta olan Kürtler, Azerbeycan'da soydaşlarının geleceği hususunda kayıtsız kalamazlar. Kürtler, Azerbeycan'da "kanuni haklarından yoksun bırakılmışlardır" kültürel gelişme için en ilkel şartlardan mahrumdurlar, onlar tamamen "kendi kökünden uzaklaştırma" tehlikesi ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Esas itibariyle Kürtlerle meskün olan ve daha önce Kürt Bölgesi'ni teşkil eden Ermenistan Cumhuriyeti ile ARTSAKH (Dağlık Karabağ) arasındaki yüzeyin Haygasan (Ermeni)'in, SSC'nin sınırları içine alınmasının teminini rica ediyoruz.

Böyle bir çözüm, gerek iktisadi ve gerek sosyal bakımdan hem Kürt halkı, hem Ermeni ve hem de tüm SSCB devleti için elverişli, mantıklı ve uygun bir çözüm olur. Bu çözümün uygulanması durumunda, yeni bir okul sistemi, yeni ders kitapları ve okul planları meydana getirmek; kürtçe yeni gazete yayımlamak gerekliliği, kürtçe radyo yayını ve Kürt matbaa merkezini yeniden kuruluması gibi sorunlar ortadan kalkar. Çünkü, yukarıda sözü geçen bu kurumların mevcudiyeti Ermenistan'da çoktan beri bulunmaktadır. Ayrıca, Ermenistan'da mevcut bulunan sosyal, kültürel kurumları yeni baştan inşa etmenin gerekliliği de ortadan kalkar.

Kürt kültürünün ve Kürt halkının sosyal gelişimi için son yıllarda Gürcü SSC'nde çok şey yapı-

Ermenice derginin kapağı ve orjinal mektubun fotokopisi. Resimdeki pankart yazısı ermenice. Türkçesi şöyle:Yezidi Kürtler, Ermeni kardeşlerinin haklı davasını destekliyor!

İMZALAR

İşçi ve Parti Emeklisi, SSCB Yüksek Sovyeti Sabık Mebusu, SSCB Yazarlar Birliği Üyesi, Ermeni SSC kültür dalında uzman NADO MAKHMUDOV (Erivan)

Ermeni SSC Doğu Bilimleri Enstitüsü, Kürdoloji Bölümü Yönetmeni, Profesör. Ş. KR. MHOYAN

SSCB Yazarlar Birliği Üyesi Vazire AŞO (Erivan)

Kimya Bilimleri Doktor Adayı Tosinê RAŞİD (Erivan)

SSCB Gazeteciler Birliği Üyesi Ahmedê GOZÊ (Erivan)

İşçi ve Savaş Emeklisi, 1943 yılında SBKP Üyesi, SSCB Yazarlar Birliği ve SSCB Gazeteciler Birliği Üyesi

Aliê ABDLRAHİMOV

Filoloji Bilimler Doktoru, Ermeni SCC Sanat dalında uzman

Hacıyê CİNDİ

Şair, gazeteci

Alikhane MAME

SSCB Gazeteciler Birliği Üyesi

Boris NADİROV

Yerevan, Kh. Abovyan adına Pedagoji Enstitüsü yüksek öğretim kürsü üyesi, Filoloji Bilimleri doktor adayı şair, Edebiyat bilim adamı.

Zargaze RAŞ (MSTOYAN) (Erivan)

Şubat 1988'de gönderilmiş ve basına sunulmuştur.

Kürt hareketi bağımsız bir faktör olmalıdır!"

● İran Kürdistan Demokrat Partisi lideri Abdurrahman Kasım-Lo, 9 Eylül'de Stockholm'e kısa bir ziyaret yaptı. Kasım-Lo Kürt hareketinin sorunları ile ilgili olarak arkadaşımız Çetin Çeko görüştü:

□ İran Kürdistan Demokrat Partisi'nin şu an ki, askeri ve siyasi durumu hakkında bilgi verir misiniz?

□□ Biliyorsunuz, 9 yıl önce İran'da seçimler oldu. O zaman İran Kürdistanı'nda oyların % 80'ni biz aldık. Halkımız Kürdistan'da bizleri desteklemektedir. Tahran da bu gerçeği bilmektedir.

□ Kitle desteğine sahip siyasal görüşleriniz nelerdir?

□□ Partimizin stratejik hedefi, İran'a demokrasi, Kürdistan'a otonomidir. Biz otonomi istiyoruz, çünkü realist bir partiyiz. Ama, Kürdistan'da bağımsızlık isteyen, Kürdistan'ı birleştirmek isteyen gruplar da var. Kürdistan'ın jeo - politik konumunu göz önüne alırsak bu gerçekçi bir yaklaşım olmaz. Çünkü, bağımsızlık demek, dört devletin sınırlarını değiştirmek demektir. Hem de nerede? Ortadoğu'da!

Esasen biz, Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkını savunuyoruz. Bu çeşitli formları kapsar. Bağımsızlık ve federasyon da bu formların içindedir. Bizim mücadelemiz bu formlardan otonomiye kapsamaktadır. Şu an, İran'daki şiarımız da otonomidir.

Otonomi için mücadele ederken, şunu demiyoruz; Kürtlerin bağımsızlığı hakkı yoktur! Hayır, vardır. Ama, partimizin siyaseti otonomidir, bağımsızlık değil. Halkımız da bizim bu siyasetimizi desteklemektedir.

Şimdi İran'da başka halklar da yaşamaktadır. Farslar İran'da % 50'den daha azdır, azınlıktır. Azeriler, Kürtler, Araplar, Beluciler ve Türkmenler hep beraber % 50'den daha fazladır. Buna göre İran'da federal bir sistemin olması bizim isteklerimizin yerine gelmesi demektir.

Askeri durumumuza gelince; askeri durumumuzu değiştirmiş bulunuyoruz. Bundan 9 yıl önce İran Kürdistanı'nda bütün şehirler bizim kontrolümüz altındaydı. Şu an Partimiz, partizan savaşı vermektedir. Partizan savaşının hedefleri de açıktır. Bu hedeflerden biri ya İran rejiminin Kürdistan'dan çıkması ya da bizlerle görüşmeye oturmasıdır.

Her zaman için şunu söylemişizdir. İran İslam

□ "Stratejik hedefimiz İran'a demokrasi, Kürdistan'a otonomidir. Bağımsızlık isteyen gruplar da var elbette. Bağımsızlık demek, dört devletin sınırlarını değiştirmek demektir. Hem de nerede? Ortadoğu'da! Biz realist bir partiyiz. Otonomi istiyoruz."

□ Halkımızdan 45 bin kişi katledildi. 4500 peşmerge şehit oldu!"

Cumhuriyeti'nin mevcut çerçevesinde ne demokrasi, ne de otonomi gerçekleştirilebilir. Ama biz, İran rejimi ile görüşmeleri savaşın bir gereği olarak kabul ediyoruz. Bu bir gerekliliktir. Bu gereklilikten de yararlanmak istiyoruz. İran rejimi bizlerle görüşme talebinde bulunursa görüşürüz. Ama, İran rejiminin felsefesi ne otonomiye ne de demokrasiye yol vermektedir. Ben kendim Humeyni ile konuştuğum zaman...

□ Ne zaman konuşunuz?

□□ İran devrimi öncesi. Bana o zaman Humeyni, "demokrasi" ve "otonomi" nin dışardan gelmiş kelimeler olduğunu söyledi. "Biz hepimiz islamız, kardeşiz" dedi. Ama biz onların nasıl islam, nasıl kardeş olduklarını daha sonra gördük. Hem de bütün Kürdistan'ı kan içinde bırakarak. Şimdiye kadar halkımızdan 45 bin kişi İran tarafından katledilirken, 4.500 peşmerge de şehit olmuştur. Buna rağmen İran istediği hedefe ulaşamamıştır.

Şimdi biz, bütün Kürdistan'da, Türkiye hududundan Kirmanşah'a kadar varız. Bu, İran Ordusunun, Humeyni Ordusunun moralini bozmaktadır. Peşmergelerimiz İran'a karşı mükemmel operasyonlar yapmaktadırlar. Bugün aldığımız habere göre (8.9.1988), dün peşmergelerimiz Üşnü şehrine başarılı bir operasyon gerçekleştirmişler. Kısaca askeri durumumuz iyidir. Şimdi tercübelerimiz daha da artmıştır. Silahlarımız daha iyidir! Gerçek bir partizan savaşı veriyoruz. Tabii, partizan savaşının da çeşitleri var. En önemli özelliği de, partizan her yerde vardır, ama hiç bir yerde de yoktur. İran Ordusu büyük bir saldırıya geçse bile hiç bir şey yapamaz.

□ İran ve Irak arasındaki ateşkes antlaşması, Kürdistan'daki mücadeleyi nasıl etkileyecektir?

□□ İran ile Irak arasındaki ateşkesden sonra İran'ın bütün Ordusunu Kürdistan'a yığacağı söylenmekte. Bu, bana göre Kürdistan'ı tanımamak

demektir. Kürdistan, dağ ve taştır. Hiç bir devlet orada 1 milyon kişilik ordusunu bırakamaz. Şu an, İran'ın 2 yüzbin kişilik ordusu ve 3 bin karargahı Kürdistan'dadır. Ama daha fazlası olamaz.

Ayrıca İran'ın içinde de durum o kadar iyi değil. Ekonomik, sosyal ve politik sorunlar olduğundan fazla İran'da mevcuttur. Ayetullahların arasında bile büyük sorunlar var. Bundan iki gün önce, Başbakan istifa etti. Daha sonra istifası red edildi. İran'da tek bir merkezi karar mekanizması yoktur. Hele Humeyni'den sonra, karar mekanizmaları daha da çoğalacaktır. İran'ın ve bizim geleceğimize umutla bakıyorum. İran'da belirli bir muhalefet var. Fakat pasif bir muhalefetti. Tavrını yavaş yavaş ortaya koymaktadır. Kesin olarak bir zaman veremem, ama gelecekte hele Humeyni'den sonra bu muhalefet daha da artacaktır. O zaman biz de, hem siyasi bakımdan, hem de askeri bakımdan daha rahat bir duruma geleceğiz.

□ Neden Humeyni sonrası?

□□ Çünkü Humeyni'nin üç özelliği var. Birincisi O, devrimin lideri. İkincisi, Humeyni büyük bir Ayetullah (dini lider). Üçüncüsü, -siyasi olarak felsefesi güçlü değil ama- çok tecrübeli ve zeki bir insan. Ama felsefesi ortaçağ felsefesidir. Humeyni'den sonra lider olacak bir kişi İran'da mevcut değildir. Hem Ayetullah olan ve hem de siyasi olarak yetkin olan bir insan İran'da yok. Resmî olarak Humeyni'nin yerine Muntazari'nin gelmesi lazım. Muntazari'yi Ayetullah filan da yaptılar. Fakat siyasi nüfusu olan biri değil. Özellikle İran'daki belli kuvvet merkezleri Muntazari'yi kabul etmiyorlar. Örneğin İran Ordusu ve bir çok Ayetullah Muntazari'yi kabul etmiyor.

Rafsanjani ise, rejimin en kuvvetli adamıdır. Ama O, hoca-tul islamdır. Büyük Ayetullahlar onu kabul etmez. Rafsanjani'nin Ayetullah olması için iki terfi yapması gerekir ki, Ayetullah

olsun, ama Ayetullah değil. Demek ki, Humeyni'den sonra İran'ı yönetecek bir şahsiyet görünmüyor. O zaman bir şuranın - konseyin - gelmesi lazım.

□ O zaman şunu söyleyebilir miyiz? Humeyni'den sonra İran'da politik bir değişiklik söz konusudur ve Parti bu değişikliği kullanacaktır?

□□ Biliyorsunuz bu konuda iki teori var. Birinci teori, Humeyni'den sonra İran İslam Cumhuriyeti yıkılacaktır. Fakat bu teori geçersizdir. Neden geçersizdir? Çünkü, İran İslam Cumhuriyeti'nin rezervi var. Bundan dolayı bitmiş değildir. Ama, çeşitli değişikliklerin yolu açıktır. İkinci teori ise, Humeyni ve İslami rejim kabul edilmiştir. Hayır, kabul edilmemiştir. Çünkü, İran İslam Cumhuriyeti hiç bir ekonomik, politik meseleyi çözmemiştir. Hepsi yerli yerinde durmaktadır. Kısaca, Humeyni'den sonra değişikliklere yol açılacaktır. Tabii bunun için daha çok enerji lazım, muhalefeti güçlendirmek lazım, şekil vermek lazım ki, büyük değişiklikler olsun.

Partimiz, mütevazî ve realisttir. İran Kürdistanı, İran'ın % 7'sidir. Demek ki, biz yalnız alternatif olamayız. Bize müttefik lazım. Yani müttefik bulunmamız lazım. Hedefimiz otonomi ve demokrasi olduğu için bizlere, demokratik müttefikler gerekir. Şu an için İran'da sözünü ettiğim demokratik müttefikler açık olarak görünmüyorlar. Başka güçler, örgütler var. Dışarda da var. Şahsiyetler de var. Ama bence, Humeyni'den sonra İran'da yükselecek olan muhalefetten demokratik müttefikler çıkacaktır. Hem de birleşmiş, demokratik muhalefet çıkacaktır. Bu da, yarın İran'da demokratik bir hükümeti iktidara getirebilir.

□ Sızce İran - Irak savaşı neden durdu?

□□ Savaş niye durur ki, iki kişi savaşçıları zaman yoruldular mı dururlar. İkisi de yoruldular. Sonra, dışardaki güçler şimdiye kadar bu savaşın sürmesini istiyorlardı. Bir yandan silah satarlarken diğer yandan da silahlarını orada deniyorlardı. Yalnız İran ve Irak değil, diğer Arap ülkeleri de milyarlarca dolar tutarında silah aldılar. Suudi Arabistan, Kuveyt, vb. ülkelerin bu savaşla çok yakından ilgileri vardı. Örneğin İsrail? İsrail hem İran'la hem Irak'la düşman. Ama bu savaş onun yararına idi. Savaş, Türkiye'nin de iktisadi bakımdan oldukça yararına işliyordu. Savaş öncesi, İran ile Türkiye'nin bütün ticareti 2 yüzbin dolardı. Savaşın sona erdiği şu anda bu ticaret 3 milyar dolara vardı.

Şimdi baktılar ki, bu savaş tehlikeli bir boyut alıyor, kendi çerçevesini taşıyor, her taraftan baskı yapıldı. Savaş bitmedi ama, ateşkes oldu. Ateşkesten savaşın sonuna kadar, yani barışa kadar, bence başka bir uzun yol var. Çünkü, bu iki devletin karakterleri birbirleri ile çelişki halindedir. Bunu hesaba katmak gerekli.

□ 1975'le bugün arasında bir benzerlikten söz edebilir miyiz?

□□ Bazılarının dışarıda düşündüğü gibi, 1975'teki şartların aynen yerine geleceği, anlaşmanın sağlanacağı bence doğru değil. İran ile Irak şimdi birbirlerinden o kadar uzaktırlar ki, kolay değil, sekiz sene savaşın sonuna kadar bütün meseleleri ortadan kaldırırlar. Ayrıca, bu rejimlerin tabiatı, karakterleri başkadır. Birisi laik, Baas bir hükümet, diğeri şii islami bir hükümet. Zaten bütün bu meseleler savaşın nedeni olan, savaşın önündeki meselelerdir. Ve halen yerlerinde durmaktadırlar. Bence bu geçici bir ateşkesdir.

75'le bugün arasındaki başka bir fark ise, hem de en büyük fark; İran ve Irak'ta devrimci Kürdistanlı örgütlerin oluşudur. En kötü şartta bile bugün, yani hem Irak hem İran, birlikte Kürt halkına karşı saldırıya bile, biz savaşımıza devam ederiz. Bence 75'le bugün arasında bir benzerlik yoktur.

□ Peki, ateşkesin Kürt hareketi açısından zarar ve yararları nelerdir?

□□ Partimiz, bu savaşın karşısında idi. Çünkü, bu savaş manasız, aptalca bir savaştı. Şimdi de bilmiyoruz, bu savaşın hedefi, Humeyni'nin hedefi ne idi. Humeyni, "Kerbela yolundan Kudüs'e gideceğim" dedi. Gidemedi. 1 milyon ölü ve yaralı ver ve Kerbala'dan Kudüs'e gideceğim de! Esasen, kimse de bunu istemiyordu.

Biz, savaşın bitmesinden korkmuyoruz, çünkü barışı biz istiyoruz. Barıştan korkan İran rejimidir. Rejimin bütün felsefesi savaştır. Şimdi bu felsefeyi kendisi ayakları altına almıştır. Onun için barış, bizlere çok imkanlar yaratacaktır. Ama bunun tersini, şartların bizler için önümüzdeki dönemde biraz daha zorlaşacağını söyleyenler de var. ■■■

İran Kürdistan Demokrat Partisi 12 bin civarında düzenli bir peşmerge gücüne sahip.

O zaman da şu olur; silahlı savaşımız biraz zorlanır, dışarı çıkmakta güçlük çekeriz bu kadar. İran, Irak ve Türkiye, Kürt hareketine karşı topyekun bir saldırı başlatsa ve Kürt hareketi, bağımsız bir faktör olarak Kürdistan'da kendini gösterse, biz de orada var olacağız.

Kürt hareketinin üzerine düşen iki görevi vardır. Birincisi, kendini bağımsız bir faktör olarak göstermesi. Örneğin bütün dünya İran'daki Kürt hareketinin bağımsız bir hareket olduğunu Irak'a bağlı olmadığını görsün, kabul etsin. İkincisi ise, Kürdistan sorununu uluslararası plana çıkarmak. Şimdi ben, otonomi istediğimizi söylüyorum. O zaman bunun dış bir sorun değil, iç bir sorun olduğunu söylüyorlar. Ben, kürtçe konuşmak istediğimizi, Kürdistan'da kendi işlerimizi idare etmek istediğimizi söylüyorum. Bu fazla bir şey değil, çok az bir şeydir. Bir Avrupalı gazeteciye, diplomata bunu söylediğim zaman şaşırıyor. Yani 10 senedir siz bunun için mi savaşıyorsunuz diyorlar!

Kürt hareketinin bağımsız bir faktör olarak ortaya çıkması için ne yapması gerekli? Uluslararası kamuoyu Irak Kürt hareketinin İran'dan, İran Kürt hareketinin de Irak'tan yardım aldığını söyleyip durur. İ-KDP Başkanı olarak neler söyleyebilirsiniz?

Ben daha çok İran Kürdistanı hareketi ile ilgili konuşmak istiyorum. Biliyorsunuz, bizim İran İslam Cumhuriyeti'ne karşı savaşımız Irak - İran savaşından önceye rastlar. İran rejimi ile ilk savaşımız, İran devriminden bir ay sonra Sanandaj'da daha sonra Neqede'de oldu. 1979'nun Ağustos ayında da Humeyni bize karşı savaş ilan etti. Bizim savaşımız İran - Irak savaşından ayrıdır. İran ve Irak sınırda savaşıyorlar. Biz ise, içeride savaşıyoruz ve partizan savaşı veriyoruz. Sonra Irak, İran'dan barış istediğini söylüyordu, ama biz barış filan istemiyoruz.

Bu şartlar altında, bir devlet bize yardım yaparsa ve bu yardım şartsız olursa, biz kabul ederiz. Ama hiç bir devlet yardım yapmazsa bile, biz kendi olanaklarımızla savaşa devam ederiz. Kürdistan'da her zaman bir hareket olmuştur ve bu hareket başkaları tarafından, başka devletlere bağlı olarak gösterilmiştir. Kürt hareketinin düşmanları çok... Ama, Kürt hareketi bağımsız bir hareket olduğunu ispat edecektir. Buna inanıyorum.

“Kürt hareketinin iki önemli görevi var. Biri, bağımsız bir faktör olarak kendisini ortaya koymak ve diğeri de uluslararası plana çıkmak!”

İ - KDP'nin sömürgeci devletlerin hiçbirinden yardım almadığını açıkça söyleyebilir misiniz?

Yapılacak yardımları şartsız kabul edeceğimizi söyledim. İ - KDP olarak kendi bağımsızlığımızı kimseye vermeyiz. Her partiye, hatta devlete yardım önerisi gelebilir. Siyasi şartları göz önüne alarak bir karar verirsiniz. Biz de, bütün şartları inceleyerek, analiz yaparak bir karar alıyoruz. Kimseye bizim yerimize karar versin diye de yol vermedik. Vermeyi de düşünmüyoruz....

Irak'tan yardım alıyor musunuz?

Bizim Irakla ilişki prensibimiz bağımsızlık temeli üzerine kurulmuştur. Irak, bizim işlerimize müdahale edemez.

Yani, yardım alıyorsunuz?

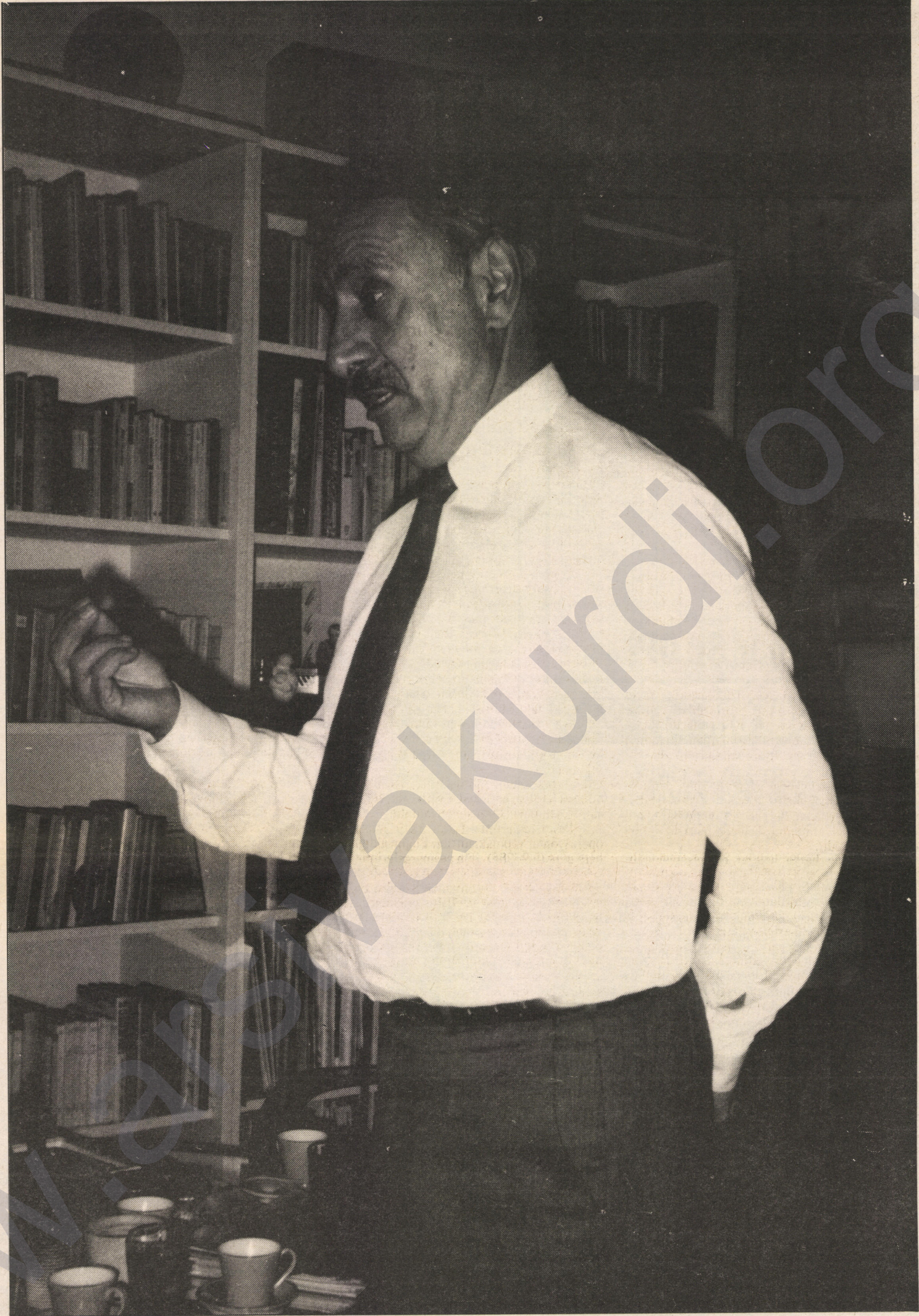
Şimdiye kadar Irak, Partiyeye yardım etmiştir. Biz de bunu kabul ettik. Ama şimdi yardım etmezse, bu kendi bileceği iştir.

Kürdistan sorununun uluslararası planda bir programa bağlandığı yönünde iddialar var. Kürtlerin buldukları ülkelerde kültürel özerlik temelinde insanca yaşamaları gibi. Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Zannederim ki, bu Kürdistan'ın jeo - politik konumundan ileri geliyor. Çünkü biz yalnız bir devlette yaşamıyoruz. Dört devletin arasında parça parça olmuşuz. Bu parçalanmışlık, güçlükler ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, yalnız Türkiye'de yaşasaydık, şimdiye kadar bağımsızlığımızı almıştık. Kürt halkı Türkiye'de.. Batı yardım etmiyor! Kürt halkı Suriye'de, Irak'ta.. Sovyetler, sosyalist ülkeler yardım etmiyor! Suriye ile Irak'ın sosyalist ülkeler ile iyi ilişkileri var. Sosyalist ülkeler, bundan dolayı, bu ülkelerle ilişkileri bozulmasın diye bizlere yardım yapmıyorlar. Aynı şey Arap devletleri için de geçerli. Arap devletleri çok zengin ve bütün dünya ile önemli ilişkiler içindeler. Dünya da bize karşı onları tercih ediyor. Ona göre biz bir handikap içindeyiz.

Başka bir konuda şu; örneğin biz, Afganistan'daki gibi, Sovyetler Birliği'ne karşı savaştığımızda, ABD bize yardım yaptı. Veya biz, Nikaragua gibi, ABD aleyhine savaştığımızda bu kez Sovyetler Birliği bize yardım yaptı. Biz, ne Sovyetler Birliği aleyhine ne de ABD aleyhine savaştığımız için kimse bize yardım yapmıyor. Bu bizim jeo - politik durumumuzdan meydana geliyor. Kürt liderlerinin, Kürt hareketlerinin bu konuyu çok iyi tahlil etmeleri ve karar almaları gerekir. Yoksa büyük sloganlar atmak çok kolaydır. Ama o sloganları yerine getirmek başka bir şeydir.

Her zaman için şu örneği veririm. Bundan yedi sene önce Oslo'ya gittiğimden bir Kürt öğrencisi beni kendi derneklerine davet etti. Bir slogan asmışlar, “Yaşasın Bağımsız, Birleşik, Sosyalist Kürdis-

İ-KDP lideri Kasım-Lo: “Bizim Irak ile ilişki prensibimiz, bağımsızlık temeli üzerine oturmuştur. Irak, bizim işlerimize müdahale edemez” Foto: ANK

“Şu an partizan savaşı veriyoruz. Partizan savaşının amacı da açıktır: İran, ya Kürdistan'dan çıkmalı ya da bizimle görüşmeye oturmalıdır!”

Savaş öncesi İran ile Türkiye'nin ticaret hacmi 200 bin dolardı. Savaşın bittiği şu an, bu oran 3 milyar dolar'a ulaşmış bulunuyor!”

Homeyni, İslamuz, Kardeşiz diyordu. Bunu gördük: Kürdistan'ı kan içinde bıraktılar!”

tan”. Sordular nasıl bir slogan diye? Çok güzel slogan dedim. “Öyleyse niçin sizin Partiniz bu sloganı kabul etmiyor?” dediler. Benim değerlendirmem ise şuydu: şimdi, siz Oslo'da 12 kişi böyle bir sloganı atabilirsiniz. Bizim 12 bin peşmergemiz var. 12 bin peşmerge ile bu sloganı Orta-Doğu'da yerine getiremezsiniz. Ona göre, biz realist olmak zorundayız. Parça, parça oldu-

ğumuz bölge, petrol merkezidir ve stratejik bakımdan çok mühim bir alandır. Bunların hepsini dikkate aldıktan sonra, siyasetimizi ve sloganımızı belirlemek zorundayız.

İran'da İ-KDP'ne müttefik bir gücün bulunmadığını söylediniz. Fakat hala hazırda İran'da, şu veya bu şekilde gruplar var. İ-KDP'nin bu örgütlerle ilişkisi ne düzeydedir?

Biz, İran'daki bütün demokratik gruplarla işbirliği yapmak istiyoruz. Ama, biliyorsunuz ki, gruplar var İran'ın durumunu kavramıyorlar. Kağıt üzerinde küçük küçük kitaplardan bir şeyler öğrenmişler kendilerini Marksist - Leninist sanıyorlar. Fakat, çocukları Marks'ın kitaplarını bile okumamışlar. Kürdistan'a gelip İran işçi sınıfının temsilcisi olarak kendilerini tanıtırıyorlar.

DEVAM EDECEK

DOZA KURDISTAN

Zinar SILOPİ

BÖLÜM • 1 •

KÜRT MİLLETİNİN GEÇEN 60 SENE ZARFINDAKİ SİYASİ MÜCADELESİNE AİT HATIRATIM

Bundan üç çeyrek asır evvel Diyarbekir siyasi hayatında önemli bir yer alan konakların kahve ocakları, tadına doyumaz bir muhabbet ve sohbet yerleri idi. Bu tarzda Diyarbekir'de üç - beş tanınmış kahve ocağı vardı. Bizim evin kahve ocağında da mahalle ihtiyarları ve konağa mensup ağalar ve hizmetçiler toplanarak sohbet ve muhabbetle vakit geçirirlerdi. O zamanın gereği çok basit bir hayat yaşayan, geçim derdinden, siyaset dalgasından uzak; kendi aleminde, kendi çevresinin sınırları dışında yapılmakta olan şeylerden habersiz adeta bir koyun sürüsü hayatı yaşamakta idiler. Bu toplantılarda baştan geçenlerin -velev bir kaç defa da olsa- tekrarından hoşlanılır ve tatlı tatlı anlatılırdı. Ben de 8 - 10 yaşlarında, bu kahve ocağına sokulup, bu sohbetleri dinlemekten pek hoşlanırdım. Amcamın misafirleri rahatsız etmemiz düşüncesi ile, sayıları 12'yi bulan yaklaşık benim yaşında veya bir iki yaş farkla aynı zamanda bulunan ev çocuklarının selamlığa çıkmasını daima yasaklamasına rağmen, biz çocuklar fırsat buldukça bu topluluğun arasına sokulur ve can kulağı ile kendilerini dinlemekten zevklenirdik. Bir gün yine fırsat bulurak, kahve ocağında hazır bulunduğum bir anda, konağa mensup emektar ağalardan Hasan ağanın oğlu Abdulkadir efendi -ki dedem siyasi sebeplerle Diyarbekir'den sürüldüğünde hizmetinde bulunmak üzere beraberinde götürmüştü- oldukça uzun süren bu sürgün hayatından Abdulkadir efendi nasılsa bir İstanbullu hanım ile evlenmiş ise de, kader beraberce yaşamağı nasip etmemiş olacak ki, vefat eden hanımıcığın hatıratını hala üzüntü içinde anarak geçirdiği tatlı aile hayatını içi yana yana anlatıyor. "Bizim Kürt kadınları gibi değil, çok ince tatlı bir konuşması vardı" diye dert yanıyordu. Hayatımda ilk defa olarak ben, bir şehirliden "Kürt" kelimesini işitiyordum. Kürdistan şehirler ahalisi Kürt ve her ailenin kökünün hangi aşirete dayandığı malum olmasına rağmen hükümetin resmi lisanının türkçe olmasından ve bilhassa okullarda türkçeden başka bir lisan okutulmadığından ahalinin bir kısmı ana lisanları olan kürtçeyi bildikleri halde aralarında türkçe konuşmayı adet edinmişlerdir. Görünüşte İslam - Osmanlı, hakikatte bir Türk - şöven hükümeti olan İslam Halifesi hükümetleri halkı Türkleştirmek gayesini gütmekte olduklarından, türkçe konuşanların imtiyazlı bir sınıf teşkil ettiğini gören bazı kimseler şahsi çıkarları icabı, her vecih ile milli kaygudan uzak olarak türkçe konuşmakta bir fayda görmekteydiler.

Dünyada her şeyin haşa -mukaddes dini mubini islam emirleri hilafına- Allah'ın gölgesi sıfatı ile tanıtılmak istenilen halifenin arzu ve iradesi ile oluştuğuna inandırılmak istenen

□ Kürt tarihi ile ilgili doğrudan Kürt aydınları tarafından yazılmış eserlerin sayısı parmakla sayılacak kadar azdır. Bunlardan biri, Kadri Cemil'in *Zinar Silopî ismi ile yazdığı anıdır. Kürt milletinin 60 seneden beri esaretten kurtuluş savaşı hatıratı* alt başlığı ile sunulan kitap 1969'da Stewr Basimevi'nde basılmış.

□ İlk 12 sayfada *Başlangıç* başlığı altında Kürtlerin tarihi ile yazarın bazı konularda görüşlerine yer verilmiş. İkinci bölüm *Kürt milletinin geçen 60 sene zarfındaki siyasi mücadelesine ait hatıratım* başlığını taşıyor. Biz bu bölümden itibaren yayınlamayı uygun gördük. Metnin dilini mümkün olduğu kadar bozmadan, artık unutulmuş bazı osmanlıca kelimelerin günümüzdeki karşılıklarını verdik.

Kadri Cemil Paşa (Zinar Silopî) ulusal giysileri ile

halkın ekserisi onun emrine muhalefeti "mazallah küfür" saymaktaydılar. Bu itibarla halifenin arzu ve iradesiyle tayin edilen hükümetin emirlerine başla canla kurban olmayı islamîyetin esaslı şartlarından biliyorlardı. Milletinin bitmez tükenmez dertleri ile alakadar olmayı, din alimlerinin çoğu küfür addetmekte idiler. "İslamiyette kavimiyet olmaz. El-hamdülillah hepimiz müslüman halife müslimin hakkani ve berreyn ve bahreynin bende ve kulu olmak mefhareti" bize kafi imiş. Gerçi, bütün islamları bir derecede tutan, islam unsurlarından birini diğerine tercih etmeyen haklarından hakiki eşitlik ve adaletle hükmeden halifeye itaat farzdır. Lakin beri tarafta halife hükümeti, kavimiyet gayretini siyasetine esas tutarak değil, Kürtleri din lisanı arapça olması gözetilmeden, Arapları da Türkleştirmeye kalkarsa, Arabistan vilayetlerinde mekteplerde türkçe okutulur, ahali türkçe okumaya mucbur tutulursa, hükümet dairelerinde türkçeden başka bir lisan kullanılması kabul edilmezse, dini mübine muhalif bir yol tutulmuş olur ki, dinen böylesi hükümete karşı mücadele farz olduğunu kabul etmeyecek hakiki bir din alimi bulunamaz.

O tarihlerde Diyarbekir'de han denilen kervansaraylardan başka misafirleri barındıracak, istirahatlarını temin edecek otel veya buna benzer yerler bulunmadığı için dışarıdan, bilhassa İstanbul'dan gelen memurları eşraf konaklarına misafir etmek hükümet tarafından kabul edilen usûlden idi. Bu sebeple bizim konağa İstanbul'dan gelmiş olan ordu müfettişi Ferik Neşet Paşa misafir edilmişti. Bittabi her misafiri dercesine göre ağırlamak adet olduğundan, Neşet Paşa'ya da mükemmel denecek şekilde ziyafet verilmekte idi. Bir gün yemek esnasında babam ayran kasesini sofradan kaldırarak,

'Paşam, biz Kürtler ayranı böyle içeriz' diye ayran kasesini içmeğe başladı. Küçük yaşımda kulağıma degen bu iki konuşma farkına varmadan daha tertemiz hassas olan dimağıma nakledilmiş olmalı ki 16 - 17 yaşında İstanbul'a okumaya gittiğimde sayısı sekiz - on'a ulaşan akraba ve hemşehirlilerle beraber *Numune Terakki Mektebi*'ne girmiştım. Ben ve diğer arkadaşlar çevremizden ve aile yuvamızdan aldığımız terbiye icabından olacak ki kendimizi mektep çocuklarından bambaşka hilkatte yaratılmış görüyorduk. Bu üstünlüğün Kürtlüğümüzün bize verdiği meziyetlerden ileri geldiğini anlamakta gecikmedik. Bilhassa çocukluğumdan kulak misafiri olduğum Abdulkadir efendinin Kürt olduğumuzu, babamın 'Biz Kürtler ayranı böyle içeriz' sözlerinden aldığım duygu hükmünü yapmış Kürtlük fikir ve hissiyatı, bende uyanmaya başlamıştı.

1908 tarihinde Rumeli'de birkaç hamiyetli İtihaççı subayların "Hürriyet isteriz" diye ayaklanması neticesi Sultan Hamid'in hürriyeti ilan edişi üzerine hiç bir fedakarlık sarf edilmeden elde edilen hürriyet ve serbestiden herkes ne oldum delisi olmuş, zivaneden çıkmıştı. "Yaşasın Hürriyet, Adalet, Müsavat (Eşitlik), Uhuvet (Kardeşlik)" naraları ile birer vatanperver kesilmişti. Millete direktif verecek, idaresini usulüne uygun bir şekilde ele alacak muntazam bir parti teşkilatı olmadığından, her kafadan bir ses çıkmada ve her eli kalem tutan kendini meşrutiyetin, hürriyetin kurucusu ve sahibi addederek her istediğini yazmakta ve herkese meydan okumakta idi. Bu anarşi, tesirini mekteplerde de gösterdiği için talebeler arasında da yolsuzluklara ve topluluklara sebep olmakta, bilhassa, iklimi anlaşmalar vucuda getirmekte idi. Mesela Rumeli çocukları o tarihte Osmanlı memleketlerinden olan İşkodra, Yanya, Manastır vilayetleri talebeleri Arnavutlukları ile; Halep, Şam, Bağdat talebeleri

Araplıkları ile övünürler, kendilerini mümtaz vaziyette göstermek isterlerdi. Bu hal karşısında bizler de kitlemizi daha da sıkı fıkı bir surette Kürtlük suuru ile takviye etmekte idik. Artık mektepte bizi kasederek birşeyler söylenmek istenirse "Kürtler şöyle yaptı, böyle yaptı" diyerek anlatılır, Kürtlük gururumuz kabarır. Kürtlük duygularımız açılmaya başladığı bir sırada tatil günleri mektepten çıkıp Diyarbekirli hemşehirlilerin toplandığı Erganili Abdullah çavuşun kahvesinde hemşehirliler arasında vakit geçirmek alışkanlığında idik. Bu esnada Kürt kıyafeti ile kahveye gelen Kürtleri gördüğümüzde içten gelen bir sevinçle bunları hayran hayran seyretmekten zevk duyardım. Özellikle, Nur talebeleri üstadı meşhur molla Said'in yakışıklı babayığit tavrı ile Kürtlere mahsus giydiği şal û şapık elbisesi ve kolos desmali ile başı yükseklerde dolaşmasını seyretmekten pek çok zevklenirdim.

İstanbul'un ve bütün Osmanlı ülkesinin geçirdiği bu karışıklık dalgası esnasında, İstanbul'da sultanlar tarafından birer görev veya maaş verilmesi ile alıkonulan saraya mensup Kürt amirleri ve paşaları rütbelilerinin yok olması nedeni ile ne yapacaklarını şaşırılmış vaziyette, kurtuluşu Kürtlükte bulmuşlar, kişisel endişelerle birbirlerine zıt ve muhalif olan bu zevat 1908 tarihinde hürriyetin ilanından sonra bir Kürt cemiyeti kurulmasını aralarında kararlaştırmışlar ve *Gedik Paşa* mahallesinde *Kürt Terakki ve Tevvün Cemiyeti* merkezini açmışlardı. Maalesef bu cemiyet pek fazla yaşamadı. Amir ve paşaların birbirleri ile olan zıtlaşmaları, İtihaççıların bunları kolayca dağıtmasına yaradı.

Devam edecek

Gava Remo êvarê ji dibistanê vegariya malê, kêfa wî ne lê bû; çentê di destê xwe de avête ser masê û li quncikeke xênî rûnişt.

Bavê wî jê pirsî:

—Dersa te îro çawan çû, lawê min?

Lêwîk lêva xwe daliqand, milê xwe hejand û tu bersiv neda.

Bavê wî dîsan jê pirsî:

—Ez ji te dipirsim lawê min, dersa te çawan çû?

Remo dîsan tu bersiv neda, serê xwe xiste ber xwe û fikirî. Îcar bavê wî bi hêrs û bi dengê gur bi ser de qêriya:

—Ez ji te re dibêjim, ker lawê keran, ma qey deng nayê te?

Remo tu bersiv neda, ji tirsan kirî bazda, lê dîsan baz neda; lêva xwe daliqand û di cihê xwe de bêdeng ma.

Piştî ku çend deqîqe di navberê de derbas bûn diya wî şiv anî û li ser sifrê danî. Kêfa Remo pir ji wê şivê re dihat. Lê kir û nekirin, newxar.

Îcar diya wî jê pirsî:

—Çi ye lawê min, ma çi bû ye? Qey dersdarê te bi te re xeyidiye?

Remo dîsan jî bersiv neda, serê xwe vir de û wê de hejand û bêdeng ma.

Bavê wî rabû ku lêxe, lê diya wî nehişt, dîsan ew da rûniştandin û got:

—Çi ye tu evqas bi ser lêwîk de diqirî? Hela bisekine, qey derdekî wî heye!

Mêrik di derdê wî de derxistibû. Ji jînikê ra got:

—Ma qey tu bi derdê wî nizanî? Derdê wî bisiklêta, bisiklêta...

Berî ew malê barbikin bajêr, bavê wî jê re soz da bû, ku ew malê bar bikin, ew dê jê re bisiklêtekê bikire. Li gund, gava carekê Remo bi bisiklêta lawê axê leyistibû, lawê axê lêxistibû û serê wî şikandibû. Bavê wî jî jê re gotibû "Lawê min, jehr di bisiklêta lawê axê de be, nere cem wî. Ku em malê bar bikin bajêr, bi soz ezê ji lawê xwe re bisiklêtekê bikirim. Bisiklêtekê ku bi deh qatan ji ya lawê axê xweşikîr û spehîtir".

Lê ev tam saleke wan bû, ku mal barkirî bûn bajêr. Gava Remo ji bavê xwe re digot:

—Bavo, ma kanî soza te? Ne te got, ku em malê barkirî bajêr ezê ji te re bisiklêtekê bikirim?

Gava wî welê digot, bavê wî jî pê re dixeyidî û digot: —Kuro ma ezê bi kenê xwe ji te re bisiklêtan bikirim? Ma tu rewşa me nabînî?

Lawîk jî ji qehran digiriya. Lê îro ew pir hêrs bû bû. Gava ku ji dersê derketin, hersê hevalên wî li bisiklêtan xwe siwar bûn û goti bûn.

—Remo, tu bi me re neyê, em ê îşev bi bisiklêtan herine sinemayê.

Hersiyar bisiklêtan xwe ajoti bûn û ji nik wî çû bûn. Îcar diya wî li ber geriya û got:

—Erê lawê min, hela were şiva xwe bixwe, emê dî re li ser bipeyivin.

Remo kelegirî bû: —Na wele hun dîsan naki-

Bîsiklêta

rin. Hun hertim dibêjin, emê li ser bipeyivin û hun nakirin.

—Niha ew jehrtekîyên bisiklêtan bi çiqasî ne? Remo wa bi dengê nîzîm got:

—Bi sed û pêncî lîran e. Dibe ku li cem Forsonê hîn erzantir bin.

Mêrik hebekî fikirî. Dû re li wî nihêrî û got:

—Hela tu were şiva xwe bixwe, ezê sibehê herim sûtêrî ji te re bisiklêtekê bikirim.

Gava ku bavê wî wa got, hebekî dilê wî xweş bû. Rabû ser xwe, çû destên xwe şuşt, hat li ser sifrê rûnişt û xwarina xwar.

Di ser şivê de bavê wî jê pirsî: —Te got ew bisiklêta li cem kê hene?

—Li cem Forsonê hene. Yekî din jî hebû, lê navê wî nedihate bîrê. Piştî ku hebekî fikirî û ew navê din jî anî bîra xwe, got:

—Yekî din jî heye, navê wî Mûsa ye. Dibe ku li ba Mûsa hîn erzantir be.

Forsonê û Mûsa her yekî dikaneke wan ya bisiklêtan hebû. Lê wan bêtir bisiklêtan xwe didane bi kirê. Pênc deqîqe bi lîrakê bû. Remo

tew lê siwar nebûya, hefte du caran lê siwar dibû. Mesrefa ku bavê wî ji bo dibistanê didayê, wî nivê pir dida bisiklêtan.

Bavê wî piştî ku ji xwarinê vekişiya, got: —Ma tu cihê dikanên van zanî?

Remo cihê herdu dikanan jê re got. Dû re bi delalî ji bavê xwe re got:

—Ger tu bixwazî, ezê sibehê destûra xwe ji mamosta bixwazim û ezê ji bi te re bêm.

—Na lawê min, tu ji dersa xwe nemîne. Ezê sibehê herim dikanan û ji lawê xwe re bisiklêteke spehî bikirim.

Remo ji kêfan kirî bifiriya. Hema ji cihê xwe rabû û çû riwê bavê xwe maçî kir. Wê êvarê heya bi dereng, wî xwe bi diya xwe û bavê xwe şelafî kir, pirtûk û defterên xwe nişanî wan da û dersa xwe ji wan re xwend. Dû re bi çirokeke bavê xwe bi xew ve çû.

Remo bisiklêta di xewnê de didît. Bisiklêta wî ne weke tu bisiklêtan bû. Gava ew lê siwar dibû û diajot, tekerên bisiklêta jî erdê radibûn û difiriya. Di ser malan re, di ser çiyaran re, di ser dar û diristanan re difiriya. Dû re

wî lawê axê di xew de didît. Lawê axê di gel du lawikên din li wî dixistin û bisiklêta wî ji wî distandin. Ew jî digiriya, bi dû lawê axê de direviya û digot:

—Ev ne bisiklêta te yee, ev bisiklêta min eee... Bisiklêta min nabeee... Bavê min ji min re kiriyee. Bisiklêta min nebeee...

Lê fikir û nedikir, lawê axê bisiklêta wî nedidayê. Dû re lawê axê le vedigeriya û heta ku jê dihat lêdixist. Dawî dawî, Remo jî direviya malê, kêreke mezin ji mal tanî û lawê axê dida ber kêran. Lawê axê weke diwarekî dikete xwarê û dimir.

Di wê heyecanê de, diya wî lihêfa wî hêdî ji ser wî da alî û bang kirê:

—Remo, Remo, de rabe lawê min, tu dê ji dersa xwe bimîni ha! De rabe bavê diya xwe, dereng e!...

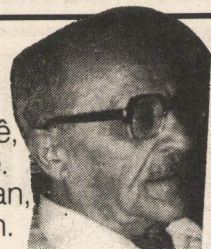
Remo veciniqî û hişyar bû. Weke ku mirov ew di avê dakirî be, canê wî ji xwedanê şil bûbû. Bi wê heyecanê xwe avê hemêza diya xwe û giriya.

Diya wî bi ecêbmayî jê pirsî:

—Çi ye lawê min, çi bû ye? Ji bo çi tu digirî?

Serbilindî

Xwe danînim bo stem û zorê,
Divê serbilind ez biçim gorê.
Gava bi rûmet çûme Goristan,
Hêjaye bibim lawê Kurdistan.

Osman Sebrî

Remo bi îskîni got:

—Yadê, lawê axê, lawê axê...

Diya wî peyva wî birî —Çi bû ye Remo? Ma te xêr e bavê diya xwe? Lawên axan maxan li vir tune ne. Em li bajêr in, bavo!

—Lawê axê, yadê, lawê axê gundê me... Min xewn dît ku min ew dikuşt...

—Hişş... Lawê min, qala kuştin muştinê neke. Tu rabe taştîya xwe bixwe, ancax tu bigihîjî. An na tu dê ji dibistanê bimîni ha!

Remo nedixwest tu caran ji dibistanê bimîni. Ji xwe tu caran jî jê nema bû. Zarokên ku ji dibistanê diman û dersê xwe nedixwendin, ew li paş ji diman û dibûne nezane dibistanê. Lê Remo zaneyê dibistanê bû. Dersa ku wî herî pir jê hez dikir, dersa îro bû. Dersa wan matematîk bû. Remo wisan ji matematîkê hez dikir, ku li ser wê ruh û can dida. Wî ji yekê heya bi milyon û deh milyon kanîbû bihejmarta û binivîsanda. Ji bilî wê jî, hemû hesaba bavê xwe wî çê dikir. Carna wî ji bavê xwe dipirsî:

—Heft caran çar çiqas dike, bavo?

Bavê wî difikirî û bi tiliyan dihejmart. Hingê Remo pê dikeniya. Bavê wî jî digot:

—Ma ezê ji ku weke te zanînim, lawê min? Ez li eskeriyê hinî xwendin û nivîsandinê bû me. Ji xwe qet hişê min nagihêje van miratên hesaban. Li eskeriyê jî qet hişê min nedigihîştê.

Remo piştî ku taştîya xwe xwar, ji diya xwe pirsî:

—Yadê, ma kanî bavê min?

—Yadê qurban, ew çû ye kar.

—Ma qala bisiklêta nekir? —Çawa? Wî got, piştî kar ezê herim ji Remo re li bisiklêtekê binhêrim, ku têkeve serê min ezê jê re bikirim.

Remo diya xwe hemêz kir. —Tu bi rastî dibêjî, yadê? Ma wî got, ku ezê ji Remo re bisiklêtekê bikirim?

Diya wî jî ew maçî kir û got:

—Erê yadê bi qurban, bi serê te, wî got ezê ji Remo re bisiklêtekê bikirim.

Remo hema rahişte çentê xwe û bi lotikan ber bi dibistanê ve baz da. Êvarî gava vegeriya malê, dît ku bisiklêteke sor û nû li ber derî ye.

Pêşî bi çavên xwe bawer nekir, dî re bazda û lê siwar bû. Ji kêfan kirî bifiriya. Hem dikeniya, hem jî hêsir ji çavan dihat. Lê hêsirên ku ji çavên wî dihatin jî dîsan ji kêfan bû.

Firat CEWERÎ

Kurdistan

Êvar e
Pir sar e
Çol e, gir û çiyar
bê dar in

Tarî ye
Zarî ye
Bê te dil û can birîndar in.

Welat e
Şewat e
Hêstirên min dikevin;
çem e

Dilê min
Dilê min
Êdî were delalê!!!
dem e

Mamiz î
Bi saz î
Kaniya stêr bû dilê
min, mir

Hejkirin
Tum birîn
Xwelî bûn ne ma pê
û agir.

Adar eHawar e
Camêr tev dimeşin,
bê Al in,

Stran û deng
Gul bê reng
D'mehdikan de zaro
dinalin.

Gir û ber
Qrên û şer
Top û tîfing diricifin..
Ah!!

Ax û dar
Gî Xwîndar
Ne mîrek ma ne siltan
û şah!

Kel û gund
Cihên kund
Jin û keç burc û qesr
gî kêmbext

Li gorinan
Berazan
Bûk jî mir, ne ma
serîr û text.

Talî reş
Bîst û şeş
Lê dil ne mir ne bû
ax û rîjî
Hêstir reş

Sîng, dil geş
Canên me gî
camêrî tijî

Dr.Kamiran Alî
Bedir-Xan

Çi bi Kurdistana Ezirbêcanê hat?

Ji bilî kêmasî û nexweşiyên civakî û aborî li Yekitiya Sovyetistanê kêmasî û nexweşiya pirs-a netewî jî derket ser rûyê avê. Ev nexweşiya dawî bi kurtî û dijwarî li ser Nagornê - Kerabaxê di navbera Ezirbêcanê û Ermenistanê de belavbû.

5 ê heziranê sala 1988 an Meclîsa Sovyet a Ermenistanê biryara ku Nagorne-Kerabax tevî Ermenistanê bibe, stand. Piştî du rojan jî vî biryarê, Meclîsa Sovyet a Ezirbêcanê biryara ku Nagorne-Kerabax wek otonomiyek ne merkezi di nav sînorê Ezirbêcanê de bimîne, stand. Bi van her du biryarên dijî hev pirs a Ermenîyê Kerabaxê kete topikê û ji ber vî çendê ev problem aloztir bû.

Li gora destura Sovyet pirsên wiha tenê Seroktiya Meclîsa Sovyet a Bilind dikare biryarên Meclîsên Cemhuriyetan qebûl bike yan jî refid bike. Ji bo rêdîtî û çarekê 18 temûzê 1988 an Meclîsa Sovyet a Bilind civînek li dar xist.

Di vî civînê de nûnerên Ermenistanê, li ser bingehên dîroki ku Kerabax perçak ji Ermenistanê ye, peyivîn. Ji wan fêkên dîroki ku Serokê Meclîsa Sovyet ê Ermenistanê G.M. Voskanyan di peyva xwe de anîn, ev bûn: "Piştî serketina destlata sovyetî li Ermenistanê bi rojekê, Komîta Şoreşê Ya Ezirbêcanê yekê kanûna pêşî sala 1920 an itirafa xwe bi Nagorne-Kerabax kir, ku perçak ji Ermenistanê ye û nayê perçekirin." (1) Li gora gotina Voskanyan kêfa Lenin, Kirov û Ordjonikidzê pir jî vî dikrê re hat. Û Biroya Kefkaz a partî di civîna xwe ya 4 ê temûzê sala 1921 ê de pêşgirtina vî biryarê girt. Lê piştî biryara piştgirtinê bi rojekê Biroya Kefkaz a partî di bin destdirêjîya Stalin di, ji biryara xwe vegeriya û bi vî awayî Kerabaxa ku xelkê wê jî sedî 95 Ermenî bûn, tevî Ezirbêcanê bû û perçak ji wê ma.

Heger di civîna Seroktiya Meclîsa Sovyet a Bilind de li ser statusa Kerabaxê nêrînên delegatan ne wek hev bûn, lê li ser neheqîya hikumeta Ezirbêcanê hemberî mafên Ermenîyê Kerabaxê hemû delegat bi yek nêrîn û baweriyê bûn. Di vir de pirs a ku tê kirin eve: Heger hikumeta Ezirbêcanê di hundirê 6 salê de mafê runiştvanên Kerabaxê wek netewek biçûk dixwar, tevî ku xwedî statusek otonomiyek heremî bûn, vêga emê bizanibin çî bi serê kurdên rebenên bê xwedî hatibûn û tê. Helbet hinin dikarin bipirsin: Ma Kurd li Ezirbêcanê hene, heya ku mafên wan bêta windakirin? Pirs di ciyê xwe de ye, ji ber ku heya niha ev pirs di nav nigan de çû bû. Da ku em avê li ser Kurdên Ezirbêcanê zelal bikin divê em vegebin rûpelên dîrokê. Diyarê, berê ku em bi firehî li ser kurdên Ezirbêcanê rawestînin pêwîste çend gotin li ser kurdên Sovyetistanê bi giştî bêta gotin.

Li gora statîstîka resmî hejmar a kurdên Sovyet nêzî 117 hezar kesin û Cumhuriyatên ku niha ew lê dimînin evin: Ermenistan, Gurcistan, Ezirbêcan, Kazaxîstan, Qirgîzîstan, Tirkmenistan û Uzbekîstane. Ji wan Cemhuriyetan tenê Ermenistan û Gurcistan guh dane mafên kurdên li cem xwe. Ji ber ku emê di vî gotarê de tenê li ser kurdên Ezirbêcanê rawestînin, emê niha jî ji vî çarçevê

derneyên.

Sala 1966 an, li Moskow pirtûkek bi navê "Kurdên li pey Kefkazê" derketibû. Nivîsarê wê dîroknasa Kurd T.F. Arîstova ye. Ew dinivîse ku: "Li Ezirbêcanê runiştvanên Kurd li Zangêlan, Kelbazan, Kubatlin û Laçînê kom dibin û her weha jî li herêma Îsmailîskî jî pède dibin." (2) Di eynî wextê de Arîstova dibêje ku piraniya kurdan di jimartina sala 1959 an de li Ezirbêcanê xwe Azerî danîn. Çima gelo kurdan xwe jî netewê xwe berî kirin, nivîsarê kitabê jî me re nade xwuyakirin. Lê Arîstova rastîyê di jî yê tal jî me re dibêje: "Li Ezirbêcanê naşiyên kurdan tenê bi zîmanê Ezirbêcanî dipeyivin, lê kesên navûser bi du zîmanan." (3) Carekî din pîrsek tê kirin: Çima gelo kurdên Ermenistanê yê ku sînorên wan bi sînorê Ezirbêcanê ve ye, ne tenê zîmanê xwe diparêzin her wiha jî bi pêşdixînin, lê li vîra, li Ezirbêcanê birayên wan dest ji nav û zîmanê xwe berdidin? Di nêrîna me de ev zahîrek balkêşe û gerek dîroknasên Kurd mijulî vî zahîra nenormal bibana. Wê ne dereng be, heger niha di heyamên serdema nû de li Sovyetistanê, Kurdnasên me li pîrêza xwe vegrin û gotina rastîyê bê tirs bibêjin.

Ji bo ku em dîsa dîrî problema li ber xwe nebin, emê careke din vegebin rûpelên pirtukan li ser Kurdên Ezirbêcanê. Arîstova di pirtuka xwe de bi firehî li ser tîkoşîna mîletê Kurd radiweste û vedigere ser hicreta wan ji Iranê û runiştina wan li Ezirbêcanê. Arîstova hicreta Kurdnan vedigerîne sala 1807 an. Ew dinivîse ku di vî salê de serokê malbata Muhemed Sa-fewî Sultan ji Iranê bi 600 malî derbasî sînorê Rûsiya bûn û li Kerabaxê runiştin. (4) Jê pêve ew di salên: 1813, 1828 û 1914 an hatibûn Ezirbêcanê.

Piştî Şoreşa Oktoberê û sazkirina Yekitiya Sovyet Arîstova dibêje ku "Kurdîstanskî Üyezd (üyezd, peyvek rûsiyê du mana dide; mentîqe yan qeyimqamî) li Ezirbêcanê, di salên 20 an de hate avakirin. Kurdîstanskî Üyezd jî bajarên Nalçîn, Kelbazan, Kotulîn û zengîlan hatibû damezirandin. Navça wê Nalçîn bû. Di salên 30 ê de Kurdîstanskî Üyezd bi Kurdîstanskî Okrug (Okrug gotînek rûsiyê bi mana iqlîm an mûqate-a-perçe, herêm-tê.) (5)

Ev faktên dîroki berî Arîstova ne tenê di meqal û pirtukan pêda dibin, her wiha jî em dikarin li ser heyîna Kurdîstanê li Ezirbêcanê di birûska Lenin û şandibû ji Serokê Ezirbêcanê yê wê demê N.N. Narimanov bixwînin. Di cildê 54 an jî berhemên Lenin, di rûpela 22 an em dikarin van peyvan jî wê birûskê bixwînin: "... Ji birçiyên Povoljiyê û Kurdîstanê bi çel melyonî alîkarbin..."

Gotara herî kevin li ser Kurdên Ezirbêcanê, sala 1925 an di bûltena Akademiya Ilmî ya Cemhuriyeta Gurcîstanê de hatiye. Lêkolîna ku li ser Kurdnan di vî bûltênê de hatiye bi vî navî ye: "Kurdên Ezirbêcanê" û di bin nav re, di nav du kevanên mezin de nivîsar babetê lekolîna xwe wilo ravekirîye: "Çend peyvên etnografî". Li gora ku xwediyê nivîsê G. Çûrsîn dinivîsîne Kurdîstanskî Üyezd wek yekitiyek îdarî sala 1923 an, li ciyên ku piraniya runiştvanên

kurd bûn, hatiye avakirin. (6) "Firehiya (meseheta) Kurdîstanskî Üyezd 3.105 verstên (verst yan fersex, wehdak pîvanêye, 1060 mt.) çarguşeye. Runiştvanên wê 44 hezar kesin. Ji wana zêdeyî 35 hezar yanî 80,7 jî sedî kurdin û 19,3 jî sedî tirkên Ezirbêcanîne." (7)

Ji metriyalên ku hene, tê xwîya kirin ku herêma Kurdistan di nav sînorê Ezirbêcanê de, ne bi rehetî hate avakirin. Berevajî, di hundirê deh sala de xir û cîrek mezin li ser forma avakirina wê çê dibe. Ji ber vî yekê, di navbera demê û demêk komisiyên tîkel dihatin herêma Kurdî û raportên xwe li gora dîtin û baweriyên xwe dişandin cîhatên jorên jî xwe bilindtir. Komisiya ku bi seroktiya A. Bukşpan sala 1931 ê hatibû şandin, yek ji wan komisiyaye. Dure, li Baku sala 1932 an raporta serokê komisiyê A. Bukşpan bi pirtukekê, di bin navê "Kurdên Ezirbêcanê" belav dibe. Li vîra, bi firehî li ser vî pirtukê emê rawestînin.

"Şoreşa Oktoberê zincîrên kevin qetand û hinin gelên windabûyî derxist ser meydanê, jîyan û pêşketînek nûh da wan." (Stalîn)

Nivîsarê pirtuka "Kurdên Ezirbêcanê" A. Bukşpan bi van peyvên Stalîn, rûpelên pêşî jî raporta xwe dixemilîne. Jê pê ve, jî şuna ku "gelên windabûyî" mafên xwe li ser rûpelên pirtuka A. Bukşpan ciyê xwe bigrin, ditemisin û winda dibin. Raporta Bukşpan di destpêka salên 30 î de ne jî berjiwendîya Kurdnan bû. Lê niha metriyalên wê giranbûhane, çimkî ew mafên herî hindik ku hikumeta Ezirbêcanê, di wî heyamê de dabû Kurdnan, roja îro ew maf jî tunne. Ji bilî vî tiştî, em bi riya vî pirtukê bi ser metriyalên din di derheqa herêma (iqlîmê) Kurdîstanê vedibin. Di vî warî de nimûne pirin û emê pêşkêşî xwendevanan bikin. Meselen, havîna sala 1929 an ikspîdîsiyêk di bin seroktiya Prof. B. A. Gurke-Kryajîn çûbû Kurdîstana Ezirbêcanê (diyarê ev tîrmîn di wê demê de bi kar dihat. Herçî Bukşpan Kurdîstana Ezirbêcan bi nav lenirawa, bi kar tîne) Lê mixabin metriyalên vî ikspîdîsiyê nehatin belavkirin. Tenê bi alîkariya du meqalên serokê ikspîdîsiyê Prof. Gurke-Kryajîn, di rojnama ciyorcî "Zariya Vostoka" (Elînda Rojhilat) 16 ê tebxê sala 1929 an N. 186/2154 û di hejmarê 18 ê tebxê N. 188/2156, tê xwiyakirin ku ew li gel firehkirina statusa herêma Kurdî bû. Bukşpan jî di vî nêrînê bû û di baweriyê wî de di pirs a netewî de ev rasta-rasta di jî mefhumên marksîzm û lenîniizmê ye û tije kêmasiyên siyasîne. Ne dure jî ber van "kêmasiyên siyasî" raporta Prof. Gurke-Kryajîn nehatê qebûlkirin û nehatê belavkirin. Wilo jî wê ne dîr be ku komosoya bi seroktiya A. Bukşpan hate şandin, da ku van "cewtîyan" li ser bingehê "rastîya" heyîna Kurdnan li vî herêmê, bide xwîya kirin. Loma jî ew mihawile dike ku hejmar a Kurdnan li vîra kêma bike. Di nêrîna wî de gelek Tirkên Ezirbêcanî li ser nifusa Kurdnan hatiye qeyd kirin.

Bavê NAZÊ

Dumahîk heye

Sten Andersson li koma Milleta Peyivî

29.09.1989 an de wezîrê Swêd a Derveyê welat Sten Anderson li Koma Miletan peyivî. Wezîr di peyva xwe ya dîr û dirêj de behsa aşîti û çekên atomê jî kir. Li gorya wî divê mentîqa Baltîqê jî çekên nukluerê bê azad kirin.

Wezîr herwisa di axaftina xwe de behsa çekên kimyevî jî kir. Lê Sten Andersson di peyva xwe de pirs a Kurdên Kurdîstana Iraqê neanî zîman.

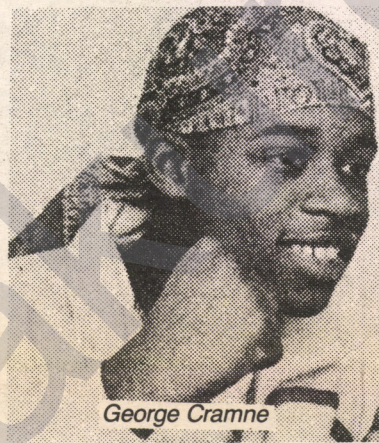

Wezîrê Derwayê Swêd Sten Andersson

VOLVO
Û
IRAQ

Şerê Iran û Iraq sekinî. Divê herdu welat jî ji nû ve bêna avakirin. Swêd jî yek ji wan welatan e ku dixwaze vî qismetê bêxe destê xwe. Bi salan e ku dewleta Swêd bi teknîka xwe li van welatan kar û xebat dike. Ji bo hebûna gelê Kurd, Swêd naxwaze menfetên (berjewendên) xwe yê ekonomîk tîxê tehlûkê. Divê em Kurd vî rastîyê bînin bîra xwe.

KULMEK LI NAV ÇAVÊ ŞOVENA KET

George Cramne

Îsal sala Olîmpiyadê ye. Li paytextê Qoreya Başûr Seul eva serê sê heftaya ku tiştên nedîtî çêdibin. Ji bokse heta rev û fitbolê, cimnastîkê û hwd...

Îsal Swêd jî bi qeflekî mezin çû Seulê. Bi bawerîya wan wê di hinek şaxan de xelata zêr bigirtana. Lê heta niha ev daxwaziya wan nehatê cî.

Bes yekî xerib bi navê George Cramne di warê bokse de rûyê Swêd hinek sipî kir û xelata zîvîn sitand.

George Cramne ji Nijeriya ye. Reş e. Di piçûktîya xwe de hatiye Swêd. Ji yê wê George re Swêdî dibêjin adoptiv barn yanî zarokên sewî, ewlad...

Xelata zîv a George Cramne kulmekî dijwarê jî bo nijadperestên (rasîstên) Swêdî...

ŞÊX Û MIŞAYIXÊN SWÊD

Gava mirov behsa şêx û mişayixan dike, di derbek de Kurdistan tê bîra mirov. Li Kurdistanê newal û zinar, teht û laht tîjî şêx û mişayixin. Binê her darek ziyaret e...

Lê ya rastî şêx û mişayix li Ewropa jî hene. Hem jî ji şêx û mişayixên me zîrektir û jêhatîtir in. Kerametê wan hesin nerm dike, data (komputer) xira dike, tixtoran perîşan dike. Şêxên me yê "reben û belengaz" heta kar û barên xwe dimeşînin piştî li wan dişkê. Lê şêxên Ewropa di vî warî de pir xurt in.

Yek ji van şêxan li Swêd di jî. Belê, belê li Swêd... Ew jî wek her şêxî bi rû ye, bi heybet e, zîrek e.

Serek Terîqet

Serekê terîqeta Swêd kalekî 64 salî ye. Bi hezaran mirîdên wî hene. Li gorya rojnamên Swêd şêx jî jinan, ji keçîkên piçûk pirr hez dike. Ketina paşîla Şêxê Swêdî deriyê xêrê a cinetê (bihîstê) vedike. Paşîla şêx şîfa ye. Keçên bi problem, yê dîn û har di nav paşîla xwe de baş dibin digihîjin miradên xwe...

Bekoyên Ewan

Lê hinek Bekoyên Ewan giliya Şêxê Swêdî kirin û wî dan dest. Bi dehan keçîkên piçûk, yê deh duwazde salî derketin mehkemê û li dijî şêx ifade dan. Li gorya peyvên wan, şêx ne tenê bi wan re raketiye, her wusa piştî raketinê li wan xisti ye û bi wan îşkence kirîye.

Deh Sal Hepis

Sawciyê Swêd Gösta Gordensborns dixwaze deh sall hepis bide Şêxê 64 salî. Lê Şêx li ber xwe dide û li ser van tiştan nasekine. Şêx weha dibêje:

"Evîna jîyanê tiştêkî biha ye. Ev daxwestin dikare bibe sebebê kuştina mirovan. Lê evîn û jîyan, bawerîya xwedê tiştêkî giran e. Ez dixwazim di vî rê de şehîd bibim. Ez ne tenê me, xwedê jî bi min re ye."

Aqubet ji şêxên me re jî

Gava mirov çîroka Şêxê Swêd dixwîne û dibihîze, bivê nevé şêxên Kurdistanê tî bîra mirov. Ew jî çî dikin jî bona xwedê ye. Xwedê kar û barên xwe tev de xistiye sitûyê şêxên reben. Dê were bi hewqas keçan re, bi hewqas jinan re îdare bike...

Bibbî Andersson û şêx

Çawa hun jî dizanin Bibbî Andersson artistekî bi nav û deng e. Dinya tev wê nas dike... Li gorya şêx, Bibbî Andersson jî yek ji wan jîna ye ku ketiye terîqata şêx. Dibên serketina Bibbî jî ji heskirina şêxê. Bibbî Andersson naxwaze şêxê xwe bide dest...

★

PAKISTAN

Ji Swêd Çû Hat Girtin

Ghulam Hussain şemiyê çûyî li Pakîstanê hat girtin. Hussain di wextê Zulfîqar Elî Butto yê de Wezîrê Ragiyandinê bû.

-Girtina bavê me ji bo me ne tiştekî eceb bû. bavê min rewşa xwe dizanî bû. Lê wî riska mezin da ber çavê xwe û çû, dibêje kurê wî Imran...

Polîsê Pakîstan bi hatinê re, Hussain digirin û berê wî didin bajarê Atoockê nêzî Pêşewar.

Revandina Balafir

Di sala 1977 an de Hussain jî wek mixalîfên din li Pakîstanê tê girtin. Ziya Ul Heq wan davêje girtîgehê. Çavê Ziya li îdamê ye. Lê hinek mîlîtanên Partiya Gel (PPP) di sala 1981 an de balafirêkî Pakîstanî direvînin. Dawiyê dawî Ziya Ul Heq bêçare dimîne û daxwazên mîlîtanan pêk tîne gelek girtiyan berdide. Hussain Ghulam jî yek ji wan girtiyan bû.

Çawa tê gotin yek ji wan kesan ku balafirê revandibûn, torinê Z. Elî Butto bû. Lê heta niha ev tişt baş eşkere nebûye. Z. Elî Butto di sala 1979 an de ji aliyê Ziya Ul Heq hat îdamkirin.

Tixtor

Ghulam Hussain tixtor e. Piştî revandina ba-

lafirê, Hussain hatibû Swêd. Di demekî kurt de fêrî zimanê Swêdî bûbû. Bi salan e ku li Stockholmê tixtorî dike. Lê dişa jî Hussain dixwest rojek bizivire welatê xwe Pakîstanê.

Kuşîna Ziya Ul Heq

Ziya Ul Heq beriya çend mehan hate kuştin. Balafira wî li hewa teqiya. Çawa tê gotin ji aliyê mixalefetê sabotajek çêbûbû. Kuştina Ziya Pakîstanê ser û bin kir. Dengê mixalefetê gurtir û xwurttir bû. Pir kesên polîtîk zivirîn welatê xwe.

Keça Zulfîqar Elî Butto, Benazîr Butto vegeriya Pakîstanê û niha bo destxistina hikumetê dixebite.

Benazîr Butto

Keça Zulfîqar Elî Butto, Benazîr dostê Ghulam Hussain e. Li gorya Imran, bavê wî li ser daxwaziya Benazîr Butto vegeriya Pakîstanê. Imran weha dibêje:

-Benazîr Butto telefonî bavê min kir, piştî telefonê bavê min biryar da ku here welat. Ji ber ku ciyê bavê min nav Partiyê de gelek girîng e.

Nelson Mandela têtê berdand!

Bi şert û şîrut wê lîderê Efrîqayê Başûr Nelson Mandela bê berdand. Ev tişt roja şemiyê ji aliyê Reîscumhurê Zaire Mobuto Sese Seko ve hate gotin.

Nelson Mandela jî sala 1962 yan vir de di hepsê de ye. Lê van dawiyên siheta wî çiqas diçe xirab dibe. Dinya berdana wî dixwaze.

Nûçeya berdana Nelson Mandela roja şemiyê çaxê ku Reîscumhurê Efrîqa Başûr P. W. Botha runîştinek bi Mobuto re çêkir, eşkere bû. Ev runîştin tiştekî dirokî bû û li gundê Mobuto çêbû. Di eynî civînê de dişa eşkere bû ku wê Mobuto jî here Efrîqa Başûr.

Nelson Mandela Serokê Rêxistina Efrîqa Başûr (ANC) ye. Ev rêxistin dixwaze nîrê nijadperestiyê bişkîne

Nelson Mandela, serokê ANC ye û ji sala 1964 an ve di girtîxana de ye. Ji bo azadiya Nelson Mandela li dinê kampanyekî freh hatibû vekirin.

Li Pakîstanê 182 kes hatin kuştin

Bê kêmanî di nav wan rojên dawî de 182 kes li Pakîstanê hate kuştin. Mesele etnik e. Li bajarê Keraçî û Heyderabad rewş pir dijwar e. Hikumet orfê îdare îlan kiriye û nahêle kes serê xwe rake. Şer di navbera misilman û hinduyan de ye.

Şer roja şemiyê destpêkir. Nêzî 150 kes bi destê hinekan hatin kuştin. Pirra niya wan Mujahîrên bûn.

Kuşîna Mujahîran tesîrekî mezin çêkir li Keraçî. Her du grup xanî û dikane hev dan ber agirê û talan kirin. Li Keraçî gel û polês nêzî 30 kesan ji hev kuştin. Rewş roj bi roj xirab dibe û qetlîamekî mezin li ber derî sekinî ye.

Hevalêt Hêja

Wextekî dirêj bû ko min hesdikir ez bo heve namekê rêbikem; lê heta nehe min ne şîya ez binivîsim. Îro min ev muhlete peyda kir û ev name bo heve nivîsî.

Piştî vê gotinê silavê germ bo heve redikem û serfiraziya heve û mîletê belengaz dixwazim

Çend wext bû ko min mecella (kovar) hewe dîtibû û ez gele pê kêyf xoş bûm. Li bin va hemû zulm û zordariya, çavan mirov bi xebata heve dil xweş nebîtin? Kovara hewe Kurdistan Press car caran digehete destê me û em bi kêyf xoşî dixwînin û didine şofêrê ko ji T.C'ê tîn, û ew jî dibene welat. Belê ew hevalê ko bo me mecella Kurdistan Press dihinart nehe ziviriye T.C'ê û em jî ji heve bê xeber mane. Vêca heke hun bişên bo me binêrin, em dê pir kêyf xoş bin.

Ez hesnakem ji vî pitir wextê heve bigrim. Ji ber hindê, di dûmahîka nama xo bo heve silava rêdikem û hêvîdarim ko hun qisurê efu bikin

S. Ç.

Tehran-Iran

PALME CINAYETI?!

- Olof Palme'nin Kürtlerle ilgili ilk ve tek röportajı!
- Palme cinayetinde Türk basınının kuşkırtıcı rolü!
- M. Ali Yula kimdir? Hürriyet ne istiyor?

YAKINDA Kurdistan Press'te

Salah Bedrettin

- Suriye'de Kürt hareketinin sorunları
- Lübnan'da Kürtler.
- Suriye'de Kürtler PKK'yı nasıl görüyor?

★★★ Kurdistan Press'te ★★★

İbrahim Ahmed

Uzun yıllar Irak KDP'nin Genel Sekreterliği görevini sürdürmüş bulunan, aynı zamanda edebiyatçı-yazar İbrahim Ahmed KDP'nin oluşumunu ve mücadele yıllarını anlatıyor.

Kurdistan Press'te

KURDISTAN PRESS

Berpîrsiyarê Giştî
Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpîrsiyarê Alîgir
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8-29 83 32
Telex; 131 42 ANK S
Telefax; 08-29 50 56
Bankgiro; 343-5559
Postgiro; 2 65 33-0
Çapxane • Baskı;
Norrtejlje Tidnings Tryckeri AB

Nivîsarên ku tîn şandin li xwediyên venagerin
 Gönderilen yazılar iade edilmez
 Redaksiyon dikare nivîsarên ku ji rûpelên xwendavanan û Serbest Kursî re tîn şandin, li gor düzêna rûpelan, kurttir bike.
 Serbest Kursî ve Okuyucu Sayfası için gelen yazılar, özüne dokunulmadan sayfa düzenine göre redaksiyon tarafından kısaltılabilir
 Eger xwediyên nivîsarên kurdî tiştekî taybetî nebêjin, redaksiyon dikare, li gor standardên zimanê kurdî, guhertinên pewîst çêke

Kurdî - Tirkî
Kürtçe - Türkçe
Rojname Hefteyî • Haftalık Gazete
Hejmar - Sayı; 42 (13)
06 Çiri • Ekim 1988

KURDISTAN PRESS

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332

Postadress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besökadress; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8 - 29 83 32
Telex; 131 42 ANK S
Telefax; 08 - 29 50 56
Bankgiro; 343 - 5559
Postgiro; 2 65 33 - 0
Tryckeri; Norrtelje Tidnings Tryckeri AB

Kurdisk Turkisk
Veckotidning
Nummer; 42 (13)
06 Oktober • Çiri 1988

ABONE

- 3 Mehî • 3 Aylık
- 6 Mehî • 6 Aylık
- Salek • Yıllık

48 SEK-24 DM   96 SEK-48 DM   208 SEK-104 DM

Tarih / Dîrok.....

NAV / PAŞNAV
İSİM / SOYİSİM .....

NAVİNŞAN
ADRES .....

WELAT / ÜLKE .....

Hûn dikarin heqê abonetî li ser hesaba GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm razînin û sûretek jê ji Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

Abone ücretini GILALA AB PG; 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

Di kampan de terora Tirkîyê!

Fotograf; Stern, Nr.39

Piştê referandumê bala dinya ji vejeriya ser bûyerên din û rûçikê qirêj ya dewleta Tirk ji derket holê.

Kurdên Iraqê ku ji jenosîda diktatoriya Saddam reviyabûn, xwe avêtibûn nav sînorê Tirkîye, niha di nav nexresî, birçîtî û sermayê de di bin tehlîka mirinê de ne. Mihacirên Kurd ji bo tasêk xwarin bi seetan dorê disekinin. Dayikên xwedî dergûş tehlûkeyên mazin derbas dikin.

Bi awakî miweqet mihacirên Kurd di 5 kamp de hatine komkirin. Di van kampan de rewşa wan ji alî starbûn, xwarin û derman pir xerab e. Û ew mecbur dihêlin ku li wir bijîn. Bi sedan malbat li ber çiyê nexweşmezan (revîr) bi seetan li dorê disekinin. Kesên ku bi nexweşiyên giran dikevin bi awakî weşartî dibin nexweşxanan.

Berpirsiyarên Tirk pêşî zêde guh neda bûn nexweşiyên giren ku di nav mihacirên Kurdan de belav dibû. Lê niha nexweşî siheta hemû kesên ku di kampan de dijîn tehdît dike. Nexweşiyên wek zerik, dizanterî, tîfo nav mihaciran de belav bûye. Ji van nexweşiyên gelek zarok dimirin. Malbatên mihacir di nav nesariyê de ji alîkî bo ku hikumeta Tirk ji wan re sînor vekiribû mînettadar in. Li aliyê din di ber rojnamevan û berpirsiyarên resmî de gili û gazincên xwe tînin ziman. Dibejin rewş wusa dom bike wê ji yana gelekî mirovan têkeve bin tehlûka mirinê.

Malbatek pêşmerge rewşa ku te de ne weha tîne ziman; "Em nikarin tiştên xwarinê pêwîst bidestxin. Dev ji vê berdin em nikarin zîkê xwe têr kin. Gava xwarinek dikeve destê me em cejn dikin. Çadirên ku dane tera me nake.

Lihêf û betanî nîne. Bi şev tehlûka qerisandinê heye. Em nikarin ihtiyacên paqijî ji pêkbînin. Ji ber vê ji nexweşî di nav me de belav dibe.

Gava dewleta Tirk ji me re sînorên xwe vekir; em ji sedî sed ji mirinê xelasbûn. Em vê dizanin. Lê em dixwazin bêjin ew alikariyên ku ji me re tên kirin ne besin û kêr nayên. Bo çî dinya wan alikariyên ku ji gelên bîndêst re dike ji me re jî nake? Em vê fêm nakin."

Di kampên Gewer, Sirtustu û Suustu de ku

- Malbatên Kurd yê ku ji çekên kimyevî reviyane û derbasê vîalî bûne ketine pença Tirkîye!
- Hikumeta romê xwe kehr kiriye û naxwaze alîkariya zarokên Kurd yê nexweş û li ber mirinê bike.
- Di nav kampan de ajanên BAAS û MIT'ê cirîd davêjin. Haya dayikan ji zarokan, haya zarokan ji dayikan tune.

herdu nav jî bi tirkî ne, zarok dimirin.

Li gor gotina mihacirên Kurd di her du kampên Gewerê (Yuksekov) de heya niha 20 zarok mirin e. Di nav her du kampan de her roj 2-3 zarok dimire. Sedema mirina zarokan ji serma, birçîbûn û Nexweşiyê ye. Di van her du kampan de nêzikê 22 hezar kes dijîn û ew ji hikumeta Tirk daxwaz dikin ku wan bişîne welatekî din.

LI XORTAN TADE TÊ KIRIN

Ajanên BAAS û MIT'ê di kampan de provakasyonan çêdikin. Berê demekî ji ber hin bûyerên kampa silopiya û kampa Gewerê hin kes ji alî polis û cendirmeyên Tirk ve hatibûn girtin. Gava wan kesan derxistin ber mehkemê, gotin ku ji me re êşkence hatiye kirin.

Mihaciran dan xwiyakirin û gotin "Ajanên BAAS ketine nav me û gelek melûmatên derew didine berpirsiyarê Tirk ji bo ku hinêka bidin girtin, dibejin ew bi PKK're dixebitin. Berpirsiyarên Tirk jî wan digirin."

Li gor gotina mihacirên Kurd di nav kampan de ew provakasyonên ku çêdibin ji aliyê ajanên BAAS' ve tên organize kirin.

MİROVÊN WUNDABÛYÎ

Pirsekî din a trajîka kampên mihacira jî ev e: Hin kesên ku hatine girtin malbatên wan nikarin ji wan tu agahdarî bistînin. Dema Wezîrê Dewletê Yusuf Bozkurt Özal hate kampa Dîyarbekirê jinekê Kurd jê re got, "Kurê min wundabûye û ez dixwazim hun wî bibînin" Ev jinik da xwiyakirin ku kurê wê ji alî berpirsiyarê Tirk ve hatiye girtin û paşê jê tu agahdarîkî negirtiye.

Wekî din ew 14 kesên ku bi tohmata dilgir-

tina qeymaqamê Gewerê (Yuksekov) hatibûn girtin, ji wan 12 kesa derxistin ber mehkeme, lê her du kesê din neanîn ber mehkeme. Ji bo wan her du kesan ne malbatê wan, ne jî rojnamevanan re tu agahdarî nehat dayin. Ev trajediya mirovên wundabûyî ye.

Dîsa berpirsiyarên Tirk bi tohmata endambûna PKK'ê gelek mirovên xort digirin. Kes nizane ew kesên ku bi wê tohmetê tên girtin, dibin kû derê, ji wan çî dipirsin, û çî tînin serê wan...

Li gor gotinekî hikumeta Tirk wan kesan bi awakî weşartî teslîmê Iraqê dike. Teslîmkirina bi sedan mirov li hember mihaciran wek tehdîdekî tê bikaranîn. Di van rojan de dihat gotin ku wê 400 malbatê Kurd teslîmê Iraqê bê kirin.

Miameleya rojane ya dewleta Tirk kampên mihaciran kiriye şuna êşkencexane, dewleta Tirk bi van kiryarên xwe ve dixwaze mihaciran aciz bike û wan bêxe rewşekê neçar, ku ji Tirkîyê derkevin.

NE KAMP E GIRTIXANE YE

Piştê teşqeleya pêşî mihacirên Kurd di 5 kampan de bi çih kirin. Li gor daxuyaniyên resmî hejmara wan 65 hezar e. Lê li gor dîtinêkî din hejmara mihaciran 80 hezar e. Di kampa Dîyarbekirê de 12 hezar, li Gewerê di her du kampan de 25 hezar, li Silopi 15 hezar û li Qiziltepe jî 13 hezar kes bi çih kirine.

Dewleta Tirk di nav wan rewşên giran de mihacirên Kurd kiriye dil. Û nahêle ku bi xelkê wir re bidin û bistînin. Ji bo wê jî hawîrdora kampên mihacira bi tîlên hesin hatiye girêdan. Û li dora kampa bi sedan kozîkên eskerî hatine danîn.

Dewleta Tirk derdora kampan kiriye wek meydana şer. Û ji alîkî jî zordestiya xwe li ser gelê Kurd yê mintiqê diwartir dike. Dewleta tirk wan kesan wek tehlûkakê mezin yê hundirî dibîne û li gor vê rewşê kon û kozîkên xwe datîne. Îdeolojîya resmî a Tirkîyê nahêle ku pîrr kes wezîfeyên xwe yê însanî û siyasî di hemberê wan kesan de pêkbîne. Mihacirên Kurd di rewşekî xirab de, di destê dewleta Tirk de girtî ne.

Ji bo mihacirên Kurd derketina nav bajêr jî qedexe ye. Ew kesên ku ji şer û ji çekên kimyevî reviyabûn, niha di kampan de ji yana girtîxaneyê dijîn.

Ji bo berpirsiyarên dewleta Tirk bi hezaran jin û zarok ku di nav birçîbûn, serma û neçariyê de gewzêr dibin; mimkine bibin potansiyela PKK'ê. Ji ber wê jî berpirsiyarên Tirk derketine nêçira PKK'ê, ji alîkî bi vê mahane ve di nav kampan de operasyonan çêdikin, li aliyê din bo tecrîdkirinê tedbîran distînin. Helbet di vê navberê de mirovên nexweş, zarok û jin ku li ber mirinê man e, haya kesî û dewletê ji wan nîne.

Ew nexweş dikevin, gelek ji wan jî êdî nikarin xwe ji wan nexweşiyên xilas ji bikin. Hin ji wan jî ji nexweşiyê û ji serma dimirin.

Zelalbûna politîka dewletê di nav mihacirên Kurd de bû sedema nerazîbûnê. Ew mihacirên Kurd ku li Kurdistana Başûr şerê azadiyê dikirin, ji ber gazên jehrî xwe neçarî avêtibûn nav sînorê Tirkîye êdî dizanin Tirkîye ji wan re miamele girtiyan (dîl) dike.

Tiştêk diyare ku ji bo 100 hezar mihacirên Kurd rojên pêşî ne ronahî ye. Hawîrdora wan tiji dafik in. Lê em vê rastiye jî bînin bîra xwe. Ew mihacirên me ne. Û di nav gelê xwe de ne.

Dinya jî vê mesele ji bir dike. Lê divê Kurdên Ewropa û rêxistinên me doza xwe ji bir nekin ev barê giran barê ser piştê me ye. Deynê stiyê me ye. Divê ev bar, ev xebat û tolsitandin li erdê nemîne. Çavên zarokên Kurd yê nexweş yê birçî û belengaz li ser çiyayê Zagrosê di nav zîkê teht û zinaran de ser me ye!...